

Bruxelles, den 12.10.2022
COM(2022) 528 final

ANNEXES 1 to 4

BILAG

til

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Meddelelse om EU's udvidelsespolitik 2022

{SWD(2022) 332 final} - {SWD(2022) 333 final} - {SWD(2022) 334 final} -
{SWD(2022) 335 final} - {SWD(2022) 336 final} - {SWD(2022) 337 final} -
{SWD(2022) 338 final}

BILAG

til

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

Meddelelse om EU's udvidelsespolitik 2022

Bilag 1 — Resuméer af konklusionerne i rapporterne

Montenegro

Med hensyn til de **politiske kriterier** fortsatte de politiske spændinger, polariseringen, det manglende konstruktive samarbejde mellem de politiske partier og den manglende konsensus om centrale spørgsmål af national interesse og førte til, at to skrøbelige regeringer måtte gå af efter en mistillidsafstemning. De montenegrinske institutioners funktion er blevet påvirket af politisk volatilitet, ustabile regeringer og spændinger inden for regeringsflertallet, blokering af beslutningsprocesser og gennemførelse af reformer. Sammensætningen af medlemmerne i de vigtigste retslige organer, herunder forfatningsdomstolen, har været ufuldstændig på grund af parlamentets manglende evne til at vælge nye medlemmer, hvilket således har undermineret deres funktion. Fra midten af september var forfatningsdomstolen ikke i stand til at varetage sin rolle på grund af manglende beslutningsdygtighed, hvilket forstærkede den politiske usikkerhed.

Indgåelsen af den grundlæggende aftale med den serbiske ortodokse kirke havde indvirkning på den politiske atmosfære og skabte yderligere spændinger. Generelt undlod regeringerne og parlamentet i praksis at vise deres engagement i den EU-relaterede reformdagsorden.

Der blev ikke gjort fremskridt med en omfattende reform af de retlige og institutionelle rammer for valg, herunder med henstillingerne fra Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa/Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (OSCE/ODIHR) efter valgobservationsmissionen i forbindelse med parlamentsvalget i 2020. Det parlamentariske udvalg for en omfattende valgreform var ikke operationelt fra juni til november 2021 og mødtes kun to gange i 2022, inden dets mandat udløb i juli 2022. Der blev afholdt lokalvalg i fem kommuner. I maj 2022 vedtog parlamentet ændringer til loven om lokalt selvstyre, der gjorde det muligt at afholde alle de resterende 2022 lokalvalg samme dag. I juli vurderede forfatningsdomstolen disse ændringer som forfatningsstridige. Der er endnu ikke kommet en troværdig, uafhængig og effektiv institutionel reaktion på den såkaldte "konvolutsag".

Parlamentets arbejde har været præget af boykotter af regeringsflertallet og oppositionen, regeringsændringer og af udskiftning af to på hinanden følgende formænd i processen. Lovgivningsprocessen blev væsentligt påvirket. Der var ingen troværdig politisk dialog og intet konstruktivt samarbejde mellem de politiske partier om at styrke den parlamentariske ansvarlighed og kontrol med den udøvende magt. Samarbejdet mellem regeringen og parlamentet bør reguleres yderligere for at styrke parlamentets deltagelse i og kontrol med tiltrædelsesprocessen.

Parlamentet fortsatte med at styrke sin gennemsigtighed ved at oprette flere borgerorienterede tjenester. Parlamentets kapacitet til at integrere og overvåge ligestillings spørgsmål skal styrkes.

Civilsamfundets rolle anerkendes og fremmes, men den nuværende retlige og institutionelle ramme skal forbedres yderligere for at styrke hørings- og samarbejds mekanismerne mellem statslige institutioner og civilsamfundet i forbindelse med EU-tiltrædelsesprocessen.

Montenegro er moderat forberedt med hensyn til **reform af den offentlige forvaltning**. Generelt blev der gjort begrænsede fremskridt, herunder vedtagelsen af den nye 2022-2026-strategi for reform af den offentlige forvaltning. Omvendt mærkes virkningerne af omstruktureringen af den offentlige forvaltning og ændringerne af loven om tjenestemænd og statsansatte, der blev vedtaget i 2021, fortsat med personaleændringer, tab af knowhow om spørgsmål vedrørende EU-

tiltrædelsesprocessen og en generelt langsommere reformhastighed. De lavere krav, der er indført med disse ændringer, giver anledning til fortsat bekymring over kravene til meritbaseret ansættelse, kompetence og uafhængighed af tjenestemænd. Desuden vil et udkast til ændringer af loven om lokalt selvstyre ligeledes sænke sådanne krav på lokalt plan. Parlamentet har endnu ikke vedtaget ændringer af loven om adgang til oplysninger. Der er endnu ikke fastlagt effektive ansvarslinjer i forvaltningen. Der er behov for en stærk politisk vilje til effektivt at håndtere spørgsmål vedrørende meritbaserede ansættelser, optimering af den statslige forvaltning og gennemførelse af ledelsesansvar.

Montenegro er fortsat moderat forberedt med hensyn til sit **retssystem**. Der blev generelt opnået begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden. Gennemførelsen af centrale reformer af retsvæsenet er fortsat stagnerende. Visse udnævnelser af dommere på højt plan, der har været længe på vej, fandt sted, mens en række andre udnævnelser, herunder ved forfatningsdomstolen (som kræver kvalificeret flertal i parlamentet), stadig ikke er sket. Der er fortsat bekymring over de institutionelle resultater og konsolideringen af uafhængige domstols- og anklageråd. Resultaterne med hensyn til retsvæsenets ansvarlighed er fortsat begrænsede. Retsvæsenets faktiske uafhængighed, integritet, ansvarlighed og professionalisme skal styrkes yderligere, herunder ved at gennemføre de relevante forfatningsmæssige og retlige rammer og ved at vedtage lovgivningsmæssige ændringer i overensstemmelse med europæiske standarder. Retsvæsenets effektivitet skal også styrkes. Den nye strategi for rationalisering af det retlige netværk er endnu ikke vedtaget, og IKT-strategien for retsvæsenet er heller ikke blevet gennemført. Montenegro gør fortsat fremskridt med den nationale håndtering af krigsforbrydelser.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelse af korruption**. Der blev gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden, og sidste års henstillinger blev kun delvist fulgt. Resultaterne med hensyn til forebyggelse af korruption blev yderligere forbedret, navnlig på grund af de positive resultater af arbejdet i agenturet for korruptionsbekæmpelse. Der skal dog gøres mere for at sikre agenturets integritet, upartiskhed og ansvarlighed og for at forbedre dets håndgribelige resultater og offentlighedens tillid i overensstemmelse med anbefalingerne fra peerevalueringsmissionen i 2021. For at vise, at der sættes ind med troværdige strafferetlige foranstaltninger, skal Montenegro stadig forbedre sine resultater inden for efterforskning, retsforfølgelse og endelig domfældelse i bekæmpelsen af korruption, herunder korruption på højt niveau. Desuden skal de retlige og institutionelle rammer forbedres i overensstemmelse med gældende EU-ret og europæiske standarder, herunder med henblik på effektiv anvendelse af finansielle efterforskninger og beslaglæggelse og konfiskation af aktiver i sådanne sager. I de sektorer, der er mest sårbare over for korruption, skal der foretages målrettede risikovurderinger og træffes særlige foranstaltninger.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt hvad angår **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen på sidste års henstillinger, navnlig med hensyn til effektiviteten af strafferetlige efterforskninger. Der blev igen gjort fuld brug af særlige efterforskningsforanstaltninger. Med en række lovændringer blev der indført garantier mod politisk indflydelse på udnævnelsen eller afskedigelsen af politichefen. Der blev oprettet et register over reelle ejere. Den administrative ramme for skydevåben blev forbedret, og der blev vedtaget en ny strategi for forebyggelse af terrorisme, hvidvask af penge og finansiering af terrorisme. En række nøglepersoner i organiserede kriminelle grupper blev arresteret, og antallet af beslaglæggelser af narkotika var

igen rekordhøjt. Det første fælles efterforskningshold med et tredjeland blev lanceret. Antallet af endelige domfældelser i sager om organiseret kriminalitet er stigende. Det er imidlertid nødvendigt at styrke resultaterne af domstolsafgørelser om tobaksmugling og hvidvask af penge, anvendelsen af finansielle efterforskninger og kapaciteten til at konfiskere udbyttet fra strafbare forhold. Montenegro har endnu ikke afhjulpet visse generelle systemiske mangler i sit strafferetlige system, herunder den måde, hvorpå sager om organiseret kriminalitet behandles ved domstolene. Dette vil kræve en mere afskrækkende domspolitik og en revision af anvendelsen af tilståelsesaftaler i sager om organiseret og grov kriminalitet.

Montenegro er moderat forberedt på området **grundlæggende rettigheder**. Den lovgivningsmæssige og institutionelle ramme er stort set på plads, og Montenegro opfylder fortsat sine internationale forpligtelser på menneskerettighedsområdet. Der er dog stadig behov for en yderligere indsats for at gennemføre den fuldt ud. Med hensyn til **ytringsfrihed** har Montenegro et pluralistisk mediemiljø og har opnået et vist niveau af forberedelse. Der blev gjort begrænsede fremskridt med hensyn til henstillingerne fra sidste år. De retlige rammer for beskyttelse af journalister og andre mediearbejdere blev forbedret takket være vedtagelsen af ændringer af straffeloven med indførelse af strengere straffe for angreb på og trusler mod journalister, der gør det vanskeligere eller forhindrer dem i at udføre deres arbejde. Den manglende effektive retslige opfølgning på vigtige gamle sager giver imidlertid fortsat anledning til alvorlig bekymring. Revisionen af de retlige rammer og udarbejdelsen af en ny mediestrategi er endnu ikke afsluttet for at sikre, at de er indbyrdes forenelige og i fuld overensstemmelse med gældende EU-ret og europæiske standarder. Der er behov for en vedvarende indsats for at bekæmpe desinformation og begrænse virkningerne af chikane og hadefulde tale på internettet uden at begrænse ytringsfriheden i uforholdsmæssig grad. Det offentlige radio- og TV-selskab RTCG fortsatte med at producere politisk afbalanceret og alsidigt indhold. Den kraftige politiske polarisering af mediescenen fortsatte, samtidig med at den voksende konkurrence fra store regionale medier lagde yderligere pres på det lokale mediemarked.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** har Montenegro gjort **gode fremskridt** og er **moderat forberedt** på at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Efter den kraftige recession i 2020 oplevede økonomien et kraftigt opsving i 2021 og fortsatte med at vokse støt i første halvdel af 2022, da ophævelsen af covid-19-restriktionerne fik både den indenlandske og eksterne efterspørgsel til at stige. Genopretningen førte til kraftigt stigende indtægter og en meget stor forbedring af budgetsaldoen. Konsekvenserne af Ruslands krig mod Ukraine har været begrænsede indtil videre, selv om disse to lande tidligere har ydet meget betydelige bidrag til Montenegros turisme. Som følge af den kraftige stigning i de globale råvarepriser steg inflationen betydeligt. Regeringen vedtog et ambitiøst finanspolitisk reformprogram (kaldet "Europa nu") for at støtte genopretningen efter pandemien og tilvejebragte finanspolitiske incitament, der lettet husholdningernes byrde som følge af stigende energi- og fødevarerpriser. Uligevægten på betalingsbalancen er faldet betydeligt takket være opsvinget i turismen, og situationen på arbejdsmarkedet er begyndt at blive bedre, selv om der fortsat er strukturelle problemer. Banksystemet var stabilt, og misligholdte lån steg ikke væsentligt i 2022 efter udløbet i 2021 af lånemotoriet vedtaget i forbindelse med covid-19-krisen.

Montenegro har gjort **visse fremskridt** og er **moderat forberedt** til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. De sidste to regeringer arbejdede på at forbedre innovationskapaciteten og skabe grundlag for en grøn og digital omstilling i et forsøg på at diversificere Montenegros snævre produktion. Der er navnlig ved at blive iværksat moderne

telekommunikationsprojekter og ambitiøse grønne energiprojekter. Der er dog stadig huller i infrastrukturen, da landets administrative og finansielle kapacitet til at gennemføre store offentlige investeringer fortsat er begrænset. Uddannelsessystemet står stadig over for en lang række udfordringer på grund af kronisk mangel på færdiguddannede inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM). Hertil kommer, at indenlandske produkters lave værditilvækst, lokale virksomheders beskedne størrelse og ringe deltagelse i eksporten indebærer, at det ikke er muligt at øge lokale virksomheders produktivitet og konkurrenceevne.

Med hensyn til **gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** opretholder Montenegro generelt gode bilaterale forbindelser med andre udvidelseslande i regionen og med EU-nabomedlemsstater, og der samarbejdes løbende og afholdes en række møder på højt plan. Forholdet til Serbien udgør fortsat en udfordring, men begge parter signalerer større vilje til at ændre deres forhold og arbejde hen imod en løsning af udestående spørgsmål. Montenegro deltager generelt aktivt i det regionale samarbejde.

Med hensyn til Montenegros **evne til at påtage sig forpligtelserne ved EU-medlemskab** fortsatte landet indsatsen med tilpasning til gældende EU-ret på mange områder, men generelt var fremskridtene begrænsede.

Klyngen for det **indre marked** er afgørende for Montenegros forberedelser på at opfylde EU's krav på dette område og er af stor relevans for tidlig integration og udvikling af det fælles regionale marked. Alle ni kapitler er åbne med afsluttende benchmarks, der endnu ikke er opfyldt i hvert kapitel. Der er gjort fremskridt på en række områder inden for klyngen, navnlig med hensyn til: i) markedsovervågning, akkreditering og standardisering, ii) styrkelse af arbejdsformidlingens kapacitet på Euresnettet, iii) fortsat tilpasning til servicedirektivet, iv) regnskabslovgivning, v) tilpasning til gældende EU-ret vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder og vi) gennemsigthed i statsstøtte og krav om tilbagesøgning af ulovlig statsstøtte. Montenegros banksektor blev også mere stabil, og der blev gjort fremskridt med tilpasningen af lovgivningen om forbrugerbeskyttelse og vedtagelsen af gennemførelseslovgivning om sundhedsbeskyttelse.

Klyngen for **konkurrenceevne og inklusiv vækst** og de tilknyttede reformer er tæt forbundet med Montenegros økonomiske reformprogram. Alle otte kapitler er åbne, og der er fastsat afsluttende benchmarks i alle kapitler undtagen to, nemlig kapitel 25 (videnskab og forskning) og 26 (uddannelse og kultur), som begge er blevet foreløbigt lukket. Afsluttende benchmarks er endnu ikke opfyldt i de øvrige seks kapitler. Der blev gjort visse fremskridt på forskellige områder, nemlig med hensyn til tilpasningen til direktivet om reduktion af bredbåndsomkostningerne og med hensyn til skattelovgivning, administrativt samarbejde og gensidig bistand. Der er også gjort fremskridt med den videre gennemførelse af den reviderede industripolitik. Der blev derimod kun gjort langsomme fremskridt med forberedelserne til tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure, med gennemførelsen af de planlagte foranstaltninger i strategien for handelslettelser 2018-2022 og med gennemførelsen af handlingsplanen for tilpasning til gældende EU-ret om økonomisk og monetær politik.

Klyngen for den **grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** er kernen i den grønne dagsorden for Vestbalkan og tæt forbundet med Montenegros økonomiske reformprogram og Kommissionens økonomiske plan og investeringsplan. Alle fire kapitler er åbne med afsluttende benchmarks, der endnu ikke er opfyldt i hvert kapitel. Der blev gjort visse fremskridt med

hensyn til at skabe et velfungerende day-ahead-energimarked og forberede sig på at blive part i Parisaftalememorandummet om havnestatskontrol. Der blev gjort begrænset fremskridt med gennemgangen og gennemførelsen af transportudviklingsstrategien, vandforvaltning og forbedret rapportering om klimaændringer.

Klyngen for **ressourcer, landbrug og samhørighed** omfatter politikker, der er knyttet til EU's strukturfonde og til at udvikle kapaciteten til at påtage sig ansvaret som en fremtidig medlemsstat. Den omfatter også nogle af de centrale politikområder, der er afgørende for at sikre bæredygtige fødevarer og hjælpe landbosamfund med at udvikle og diversificere økonomien. Alle fem kapitler er åbne med afsluttende benchmarks, der endnu ikke er opfyldt i hvert kapitel. Der blev gjort fremskridt på forskellige områder, navnlig inden for landbrug, fødevarer og fiskeri, hvor der blev ydet yderligere støtte til landbrugsvirksomheder og fødevarer virksomheder i landdistrikterne med henblik på tilpasning til EU-standarden, og med gennemførelsen af IPARD. Med hensyn til finansielle og budgetmæssige bestemmelser blev der gjort fremskridt gennem bedre koordinering og forvaltning af egne indtægter.

Med hensyn til klyngen for **eksterne forbindelser** har Montenegro foreløbigt lukket kapitel 30 og skal opfylde det eneste afsluttende benchmark vedrørende kapitel 31. Montenegro opretholder sin fulde tilslutning til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder til EU's restriktive foranstaltninger efter Ruslands uprovokerede aggression mod Ukraine. Landet koordinerer også sine holdninger med EU's, herunder inden for WTO, og opretholder et godt samarbejde med internationale organisationer. Der kan noteres fremskridt med vedtagelsen af loven om eksportkontrol af varer med dobbelt anvendelse i overensstemmelse med gældende EU-ret og med ratificeringen af tillægsprotokol 6 til den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA). Montenegros afstemningsmønstre vedrørende cyberkriminalitet i FN er i fuld overensstemmelse med den holdning, som EU og dets medlemsstater indtager. På **migrationsområdet** har Montenegro undertegnet en køreplan for samarbejdet med Det Europæiske Asylstøttekontor (nu EU's Asylagentur) og deltager som observatør Det Europæiske Migrationsnetværk, et EU-netværk af migrations- og asyleksperter. Behandlingstiden for asylansøgninger blev reduceret. Montenegros visumpolitik er ikke i fuld overensstemmelse med EU's visumpolitik, og Montenegro har endnu ikke afsluttet sit program for tildeling af statsborgerskab til investorer på trods af tidligere henstillinger og tilsagn. Montenegro er den partner på Vestbalkan, der huser det forholdsmæssigt største antal ukrainske statsborgere, som er flygtet fra krigen. Landet har vedtaget en afgørelse om et års midlertidig beskyttelse af personer, der flygter fra Ukraine, og over 5 552 ukrainere, hovedsagelig kvinder og børn, har indtil videre søgt beskyttelse.

Serbien

Med hensyn til de **politiske kriterier** deltog alle relevante politiske aktører i det tidlige parlamentsvalg den 3. april 2022, der resulterede i et mere pluralistisk parlament. Det politiske landskab og medielandskabet var imidlertid fortsat polariseret og domineret af Det serbiske progressive parti (SNS) og den siddende præsident. Krænkende sprogbrug blev fortsat anvendt mod politiske modstandere, både i parlamentet og under valgkampen. Forud for valget deltog en bred vifte af politiske aktører i dialogen mellem partierne med støtte fra Europa-Parlamentet.

Præsidentvalget og det tidlige parlamentsvalg i april 2022 blev generelt afholdt i en rolig og fredelig atmosfære, og de grundlæggende frihedsrettigheder blev i vid udstrækning respekteret. Internationale observatører bemærkede imidlertid en række mangler. Ifølge den endelige rapport

fra den internationale valgobservationsmission resulterede disse mangler i ulige vilkår til fordel for de siddende magthavere. Det er afgørende, at udestående og nye henstillinger fra organerne under Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR) og Europarådet gennemføres fuldt ud i en gennemsigtig proces i god tid forud for ethvert nyt valg og med inddragelse og høring af relevante civilsamfundsorganisationer.

Der blev dannet et nyt og mere pluralistisk parlament den 1. august 2022. På grund af betydelige forsinkelser i opgørelsen af de endelige valgresultater var den eneste parlamentariske aktivitet i en periode på over fem måneder indsættelsen af præsidenten. Det tidligere parlament deltog konstruktivt i dialogen mellem partierne og i gennemførelsen af de foreslåede foranstaltninger. Anvendelsen af hasteprocedurer lå fortsat på ca. 9 %. Der er stadig behov for at anvende adfærdskodeksen mere effektivt til at forebygge og sanktionere brugen af krænkende og upassende sprogbrug i parlamentet.

Der er stadig behov for en yderligere indsats for at sikre et systematisk samarbejde mellem regeringen og **civilsamfundet**. Der er stadig behov for at skabe gunstige rammer for udvikling og finansiering af civilsamfundsorganisationer på stedet, da der fortsat er verbale angreb og smædekampagner mod sådanne organisationer.

Serbien er moderat forberedt med hensyn til **reform af den offentlige forvaltning**. Generelt blev der kun gjort begrænsede fremskridt på dette område i rapporteringsperioden efter påbegyndelsen af gennemførelsen af den nye strategiske ramme. Med hensyn til forvaltning af menneskelige ressourcer er ca. halvdelen af de øverste lederstillinger stadig interimstillinger. Med hensyn til politikudvikling og -koordinering er der endnu ikke indført en mekanisme til at kontrollere, at bemærkningerne fra sekretariatet for offentlige politikker er blevet indarbejdet i de endelige udkast til love og politikdokumenter forelagt regeringen til godkendelse. Med hensyn til forvaltningen af de offentlige finanser er der stadig behov for en indsats for fuldt ud at gennemføre henstillingen om en fælles mekanisme til prioritering af alle investeringer uanset finansieringstype og -kilde.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til sit **retssystem**. Der er generelt gjort visse fremskridt i rapporteringsperioden. Serbien tog et vigtigt skridt til at styrke retsvæsenets uafhængighed og ansvarlighed med godkendelsen af relevante ændringer af forfatningen i februar 2022 og med forfatningsloven, der fastlægger skridt og frister for deres gennemførelse. Venedigkommissionen blev hørt to gange under udarbejdelsesprocessen. Den fandt, at processen med offentlige høringer var tilstrækkelig inklusiv og gennemsigtig. De fleste af Venedigkommissionens specifikke anbefalinger blev fulgt. Ændringerne indebærer, at alle udnævnelser af dommere (med undtagelse af den fremtidige øverste anklager) vil henhøre under det fremtidige øverste domstolsråds eller det øverste anklagerråds kompetence, hvilket vil øge garantierne mod potentiel politisk indflydelse. For at sikre, at forfatningsændringerne udmøntes i praksis, skal den relevante gennemførelseslovgivning vedtages som et næste skridt. I henhold til forfatningsloven skal denne lovgivning vedtages inden for et år for retsplejelove og inden for to år for tilpasning af al anden relevant lovgivning. I april 2022 blev der nedsat to ekspertarbejdsgrupper (en for anklagere og en for domstolene), som fik til opgave at udarbejde gennemførelseslovgivningen. De første udkast til retsplejelove blev færdiggjort i september 2022 og forelagt Venedigkommissionen med henblik på en udtalelse. Den nye strategi for menneskelige ressourcer og handlingsplanen for gennemførelse blev vedtaget i december 2021. De er endnu ikke gennemført.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelse af korrupsion**. Der blev generelt gjort visse fremskridt i rapporteringsperioden, herunder med hensyn til henstillingerne fra sidste år. Henstillingen om forebyggelse af korrupsion er blevet yderligere gennemført, og Europarådets Sammenslutning af Stater mod Korrupsion (Greco) konkluderede i marts 2022, at vedtagelsen af ændringer af loven om forebyggelse af korrupsion havde afhjulpet de tidligere konstaterede mangler og var tilstrækkelig til at styrke rammen for forebyggelse og bekæmpelse af interessekonflikter blandt medlemmer af parlamentet, dommere og anklagere. Serbien har endnu ikke udarbejdet en ny strategi og handlingsplan for bekæmpelse af korrupsion og etableret en effektiv koordineringsmekanisme til at operationalisere målene for politikker for forebyggelse og bekæmpelse og bekæmpe korrupsion på en gennemgribende måde. Antallet af tiltaler og domme i første instans i korrupsionssager på højt niveau er steget en smule. Serbien bør intensivere forebyggelsen og bekæmpelsen af korrupsion yderligere. Landet bør navnlig gennemføre flere endelige konfiskationer af aktiver i forbindelse med disse sager. I de sektorer, der er mest sårbare over for korrupsion, skal der foretages målrettede risikovurderinger og træffes særlige foranstaltninger.

Serbien har et opnået et vist niveau af forberedelse i **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der er gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden. Antallet af nye efterforskninger og endelige domfældelser steg i 2021 sammenlignet med 2020, men antallet af tiltaler og domme afsagt i første instans faldt. Antallet af sager, der involverer beslaglæggelse og endelig konfiskation af aktiver, er stadig begrænset. Udvidet konfiskation anvendes ikke systematisk. Imidlertid er den efterforskningsmæssige forståelse og tilgang blevet bedre, hvilket bør føre til bedre resultater i fremtiden. Serbien bør gå fra en sagsspecifik tilgang til en strategi rettet mod kriminelle organisationer og fra at fokusere på sager af ringe eller middel betydning til højt profilerede sager med fokus på optrevling af store organisationer med internationale aktiviteter og beslaglæggelse af aktiver.

Serbiens lovgivningsmæssige og institutionelle rammer for opretholdelse af de **grundlæggende rettigheder** er stort set på plads. Serbien har vedtaget nye strategier for bekæmpelse af forskelsbehandling og integration af romaer samt handlingsplaner for ligestilling mellem kønnene og integration af romaer. Handlingsplanerne og tilhørende finansiering på andre områder skulle foreligge i juli 2021 (vold mod kvinder) og april 2022 (bekæmpelse af forskelsbehandling, afinstitutionalisering) og er nu forsinket. Der er behov for en større indsats for at overholde loven om planlægningssystemet, som kræver, at handlingsplaner vedtages senest tre måneder efter vedtagelsen af relaterede strategier. Serbien skal styrke menneskerettighedsinstitutionerne ved at afsætte de nødvendige finansielle og menneskelige ressourcer og ved at indføre procedurer, der sikrer overholdelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols foranstaltninger, herunder foreløbige forholdsregler. I september 2022 havde Beograd på Vestbalkan for første gang værtskabet for Europride. Europride-ruten blev forbudt, og gennemførelsen af marchen var usikker indtil allersidste øjeblik. Myndighederne begrundede deres afgørelse med sikkerhedsmæssige betænkeligheder i forbindelse med trusler fra højreekstremistiske grupper. En antiEuropride og antivestlig demonstration blev også forbudt. Endelig blev der gennemført en march via en kortere rute den 17. september 2022 uden større hændelser. Den blev beskyttet af stort antal politifolk, men der blev rapporteret om tilfælde af vold mod deltagerne. Perioden forud for marchen var præget af retlig og politisk usikkerhed. Myndighedernes kommunikation var selvmodsigende med meddelelser på højt niveau om, at marchen ville blive helt forbudt, og et efterfølgende forbud udstedt af indenrigsministeriet vedrørende marchruten. Andre politikere på højt plan talte på

Europride-menneskerettighedskonferencen og holdt en reception inden marchen. Selv om myndighederne var i kontakt med initiativtagerne for at finde en løsning, ønskede de fortsat ikke at give grønt lys for paraden med en officiel tilladelse.

Med hensyn til **ytringsfrihed** blev der ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden. De to arbejdsgrupper om journalisters sikkerhed fortsatte deres møder. I forbindelse med en række angreb og trusler reagerede politiet og anklagemyndigheden hurtigt, også takket være koordineringen via disse grupper. Trusler og vold mod journalister giver dog fortsat anledning til bekymring, og de generelle vilkår for udøvelse af ytringsfriheden uden hindringer skal stadig styrkes yderligere i praksis. Gennemførelsen af mediestrategien blev stadig mere forsinket, hvilket påvirkede selv de vigtigste foranstaltninger såsom ændring af loven om offentlig information og medier og loven om elektroniske medier. I juli 2022 tildelte tilsynsorganet for elektroniske medier (REM) alle fire nationale frekvenser for en periode på otte år til de samme fjernsynskanaler som i den foregående periode, hvor de alle havde modtaget advarsler fra REM på grund af overtrædelse af deres retlige forpligtelser. Der blev offentliggjort en indkaldelse vedrørende en femte licens i august 2022, og processen bør håndteres på en gennemsigtig måde under overholdelse af princippet om mediepluralisme i direktivet om audiovisuelle medietjenester. I sin endelige rapport af 19. august 2022 om valget i april konstaterede ODIHR, at "de nationale public service-radio/TV-selskaber havde dækket alle kandidaternes kampagneaktiviteter ligeligt, men kandiderende embedsmænd var genstand for en omfattende, ukritisk nyhedsdækning. Nationalt dækkende private radio- og TV-medier dækkede valgkampagnen uden meningsfuldt redaktionelt input og fokuserede på statslige embedsmænd i deres nyhedsdækning." ODIHR fandt også, at "REM var generelt passiv under valgkampen på trods af sit mandat til at føre tilsyn med radio- og TV-medierne."

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** har Serbien et godt til moderat forberedelsesniveau og har gjort visse fremskridt i udviklingen af en fungerende markedsøkonomi. Efter en forholdsvis beskedent tilbagegang i 2020 oplevede den serbiske økonomi et kraftigt opsving i 2021 efterfulgt af en vis afmatning i første halvår 2022. Efter et fald i 2020 begyndte uligevægten på betalingsbalancen at vokse i andet halvår 2021, navnlig på grund af den store energiimport. Forbrugerprisinflationen steg kraftigt i andet halvår 2021, hovedsageligt drevet af energi- og fødevarerpriserne, hvilket fik centralbanken til at begynde at stramme sin politik. Banksektorens stabilitet blev opretholdt, og væksten i udlån var fortsat robust på trods af udfasningen af likviditetsfremmende foranstaltninger. Det økonomiske opsving og reduktionen af de finanspolitiske støtteforanstaltninger bidrog til en væsentlig forbedring af budgetsaldoen i 2021 trods en yderligere stigning i kapitaludgifterne. En lille stigning i arbejdsløsheden i 2021 afspejlede navnlig en stigende arbejdsmarkedsdeltagelse som led i opsvinget efter covid-19-krisen.

Der er gjort visse fremskridt med reformerne af skatteforvaltningen og privatiseringen af statsejede virksomheder. Andre større strukturreformer af den offentlige forvaltning og af forvaltningen af statsejede virksomheder gik imidlertid fortsat langsomt, hvilket forlængede den mangeårige ineffektivitet og øgede skattetrykket. Der er ikke gjort fremskridt med hensyn til at styrke de finanspolitiske regler for at forankre finanspolitikken. Staten har fortsat stor indflydelse på økonomien, og den private sektor er underudviklet og hæmmet af svagheder i retsstaten, navnlig korrupsion og ineffektivitet i retsvæsenet, og i håndhævelsen af fair konkurrence. Henstillingerne fra sidste år er kun blevet delvist gennemført.

Serbien er moderat forberedt og har gjort visse fremskridt med hensyn til at kunne **modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU**. Økonomiens struktur er blevet yderligere forbedret, og den økonomiske integration med EU er fortsat stærk. På trods af visse fremskridt er kvaliteten og relevansen inden for uddannelse og erhvervsuddannelse ikke helt i overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov. De offentlige investeringer er fortsat steget med henblik på at afhjælpe alvorlige infrastrukturmangler efter flere års underinvestering. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) står stadig over for en række udfordringer, herunder ulige konkurrencevilkår i forhold til store virksomheder og udenlandske investorer. Henstillingerne fra sidste år er kun blevet delvist gennemført.

Med hensyn til **gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** var Serbien generelt fortsat engageret i at forbedre de bilaterale forbindelser med andre kandidatlande, potentielle kandidatlande og EU-nabomedlemsstater. Forbindelserne med Kroatien er imidlertid i stigende grad under pres, og der er ind imellem politiske stridigheder. Forholdet til Montenegro udgør fortsat en udfordring, men begge parter har signaleret større vilje til at ændre deres forhold og arbejde hen imod en løsning af udestående spørgsmål. Serbien deltager generelt aktivt i det regionale samarbejde.

Den EU-støttede dialog om **normaliseringen af forbindelserne med Kosovo** fortsatte i hele rapporteringsperioden med regelmæssige månedlige møder på chefforhandlerniveau og et møde på højt plan i Bruxelles den 18. august 2022. Der er endnu ikke gjort yderligere konkrete fremskridt i forhandlingerne om den omfattende og juridisk bindende normaliseringsaftale, men præsident Vučić og premierminister Kurti har aftalt at afholde regelmæssige møder på lederniveau for at fremme forhandlingerne. Kosovo og Serbien opfordres nu indtrængende til at engagere sig konstruktivt og fremme forhandlingerne om en omfattende, juridisk bindende normaliseringsaftale uden yderligere forsinkelse. Det er afgørende, at der hurtigst muligt indgås en sådan aftale, således at Kosovo og Serbien hver især kan gøre fremskridt på vejen mod EU-medlemskab.

Med hensyn til Serbiens **evne til at påtage sig forpligtelserne ved EU-medlemskab** fortsatte landet indsatsen med tilpasning til gældende EU-ret på en række områder, navnlig inden for selskabsret, intellektuelle ejendomsrettigheder, forskning og innovation og finanskontrol.

Klyngen for **det indre marked** er afgørende for Serbiens forberedelser til at opfylde kravene i EU's indre marked og er yderst relevant for tidlig integration og udviklingen af det fælles regionale marked. Der er gjort fremskridt på en række områder inden for klyngen, navnlig med hensyn til tilpasning af lovgivningen om selskabsret, arbejdskraftens frie bevægelighed gennem koordinering af sociale sikringsordninger og tilpasning af lovgivningen om varernes frie bevægelighed.

Klyngen for **konkurrenceevne og inklusiv vækst** har betydelige forbindelser til Serbiens økonomiske reformprogram. Der blev gjort fremskridt på nogle områder under denne klynge, navnlig med hensyn til: socialpolitik og beskæftigelse gennem skridt hen imod oprettelsen af ungdomsgarantiordningen, økonomisk og monetær politik gennem forbedringer af budgetprocessen, erhvervs politik gennem en handlingsplan for strategien for statsligt ejerskab og forvaltning af forretningsenheder, der ejes af Republikken Serbien, og oprettelse af e-høringsportalen, videnskabelig og teknologisk udvikling gennem den nye strategi for udvikling af økosystemer for nystartede virksomheder og uddannelse gennem skridt til at sikre, at kvalitetssikringssystemet inden for videregående uddannelse er i overensstemmelse med

anbefalingerne fra Den Europæiske Sammenslutning for Kvalitetssikringsorganisationer inden for Videregående Uddannelse (ENQA).

Klyngen for den **grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** er kernen i den grønne dagsorden for Vestbalkan¹ og tæt forbundet med Serbiens økonomiske reformprogram og Kommissionens økonomiske plan og investeringsplan². Klyngen og alle relaterede kapitler blev åbnet i december 2021, efter at Serbien havde opfyldt de resterende krav, nemlig vedtagelsen af handlingsplaner for olielagre og adskillelse af gas. Der blev generelt gjort begrænsede fremskridt med undtagelse af de transeuropæiske net, hvor Serbien gjorde fremskridt med opgraderingen af sin infrastruktur, og arbejdet med gassammenkoblingen mellem Serbien og Bulgarien, som er et strategisk meget vigtigt projekt for Serbien og Europa, blev påbegyndt.

Klyngen for **ressourcer, landbrug og samhørighed** omfatter politikker, der er knyttet til EU's strukturfonde og til at udvikle kapaciteten til at påtage sig ansvaret som en fremtidig medlemsstat. Den omfatter også nogle af de centrale politikområder, der er afgørende for at sikre bæredygtige fødevarer systemer og hjælpe landbosamfund med at udvikle og diversificere økonomien. To ud af fem kapitler er åbne (kapitel 13 og 33) med afsluttende benchmarks, der endnu ikke er opfyldt i hvert kapitel. Kommissionen har vurderet, at de indledende benchmarks er blevet opfyldt for kapitel 11 og 22, mens Serbien stadig mangler at opfylde alle tre indledende benchmarks for kapitel 12. Der blev gjort begrænsede fremskridt på nogle områder, f.eks. fremlæggelse af IPARD III-programmet for 2021-2027, vedtagelse og gennemførelse af loven om plantebeskyttelsesmidler, klassificering af fødevarer virksomheder og virksomheder, der håndterer animalske biprodukter, finansielle og budgetmæssige bestemmelser vedrørende de underliggende politikområder, der påvirker ordningen for egne indtægter og regionalpolitik for så vidt angår økonomisk forvaltning.

Med hensyn til klyngen for **eksterne forbindelser** har Serbien endnu ikke afsluttet sin tiltrædelse af Verdenshandelsorganisationen, som er et af de indledende benchmarks for kapitel 30. Serbien bør også undlade at indføre ensidige handelsbegrænsende foranstaltninger uden forudgående høring af Kommissionen i overensstemmelse med landets forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA). Efter Ruslands uprovokerede og uberettigede aggression mod Ukraine tilsluttede Serbien sig ikke EU's restriktive foranstaltninger over for Rusland og de fleste erklæringer fra den højtstående repræsentant på EU's vegne om dette spørgsmål. Serbiens tilpasningsgrad til relevante erklæringer fra den højtstående repræsentant på EU's vegne og Rådets afgørelser faldt derfor fra 64 % i 2021 til 45 % i august 2022. En række tiltag og erklæringer fra Serbiens side stred mod EU's udenrigspolitiske holdninger. Serbien forventes at give det høj prioritet at opfylde sit tilsagn og gradvis tilpasse sig EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder EU's restriktive foranstaltninger, i overensstemmelse med forhandlingsrammen mellem EU og Serbien.

Serbien bidrog fortsat til håndteringen af blandede **migrationsstrømme** mod EU ved at samarbejde effektivt med sine naboer og EU-medlemsstaterne. Der blev fortsat gjort en indsats for at huse og modtage et betydeligt antal tredjelandstatsborgere med støtte fra EU. Serbien besluttede den 17. marts 2022 at yde ukrainske statsborgere, der var flygtet fra Ruslands krig mod Ukraine, midlertidig beskyttelse i et år. Landet gennemførte også fortsat effektivt strategien for integreret grænseforvaltning og handlingsplanen herfor. Serbien tog ingen skridt til at tilpasse

¹ SWD(2020) 223 final.

² COM(2020) 641 final.

sig EU's liste over visumpligtige tredjelande, navnlig de tredjelande, der udgør en risiko for irregulær migration eller for sikkerheden for EU, som anbefalet i Kommissionens rapport om mekanismen til suspension af visumfritagelsen fra august 2021.

Nordmakedonien

Der blev gjort intense bestræbelser i rapporteringsperioden, som førte til indledningen af tiltrædelsesforhandlingerne. Afholdelsen af den første regeringskonference i juli 2022 var et historisk øjeblik og markerede en ny fase i EU-tiltrædelsesprocessen for Nordmakedonien. Dette var en klar anerkendelse af Nordmakedoniens vilje til at gennemføre EU-relaterede reformer.

Med hensyn til de **politiske kriterier** fortsatte Nordmakedonien sine bestræbelser på at styrke demokratiet og retsstaten på trods af visse udfordringer. Landet har vist, at det er fast besluttet på fortsat at levere resultater på centrale områder af de grundlæggende forhold. Der blev afholdt lokalvalg i oktober 2021. Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder under Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE/ODIHR) vurderede, at de var konkurrenceprægede, og at de grundlæggende frihedsrettigheder i vid udstrækning blev respekteret. Der blev imidlertid gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden med hensyn til at følge de udestående anbefalinger fra OSCE/ODIHR og Venedigkommissionen. Som nævnt i de tidligere rapporter bør valgreglerne revideres grundigt for at rette op på eksisterende uoverensstemmelser, og de relevante love skal vedtages på en rettidig, inklusiv og gennemsigtig måde i god tid inden det næste valg. I den forbindelse er myndighederne nødt til at øge deres indsats og udvise politisk vilje til at forbedre valgprocessen yderligere.

Parlamentets arbejde var præget af politisk polarisering, som forsinkede vedtagelsen af mange retsakter. Efter intense drøftelser vedtog parlamentet konklusioner om forslaget, som banede vejen for indledningen af tiltrædelsesforhandlinger. Parlamentet skal spille en aktiv og positiv rolle i EU-tiltrædelsesforhandlingerne. Alle parter skal prioritere en fælles og hurtig indsats for at styrke parlamentets rolle som et forum for konstruktiv politisk dialog, navnlig om EU's reformdagsorden. Parlamentet og regeringen forpligtede sig til at prioritere iværksættelsen og gennemførelsen af de relevante forfatningsmæssige ændringer med henblik på at inkludere borgere, der bor inden for statens grænser, i forfatningen. Det er nødvendigt med passende planlægning og høring for at begrænse anvendelsen af hasteprocedurer og således sikre en effektiv kontrol af og høring om lovgivningen. Kontrollen med den udøvende magt gennem parlamentariske forespørgsler til ministre bør være mere regelmæssig. Forslagene til intern reform af parlamentet, som der blev opnået enighed om under tredje runde af Jean Monnet-dialogen i begyndelsen af 2020, bør gennemføres uden yderligere forsinkelse. Det strafferetlige ansvar for de personer, der anstiftede til eller begik vold i forbindelse med angrebet på parlamentet den 27. april 2017, blev fortsat fastslået, herunder gennem afgørelser i anden instans. Regeringen fortsatte arbejdet med EU's reformdagsorden og med at håndtere konsekvenserne af covid-19-pandemien og krigen i Ukraine. Der er behov for en beslutsom indsats for at skabe momentum for reformer og komme videre med EU-tiltrædelsesforhandlingerne. Der er behov for særlig fokus på at sikre en effektiv gennemførelse af eksisterende lovgivning i stedet for at iværksætte ad hoc-initiativer. Forbindelserne mellem de etniske grupper var fortsat stabile, og Ohrid-rammeaftalen blev fortsat gennemført.

Civilsamfundsorganisationer arbejder fortsat i et gunstigt miljø, herunder med vedtagelsen af strategien for samarbejde med og udvikling af civilsamfundet 2022-2024. Civilsamfundet

spillede fortsat en vigtig rolle i beslutningsprocesserne og i overvågningen af statens aktiviteter. Der er dog behov for en indsats for at forbedre gennemsigtigheden i den politiske beslutningsproces og høringsprocessernes inkluderende karakter. De retlige og finansielle rammer skal stadig forbedres og gennemføres i praksis.

Nordmakedonien gennemførte en omfattende reform af sine **efterretningstjenester**. Landet skal imidlertid styrke sin kapacitet til parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne.

Nordmakedonien er fortsat moderat forberedt med hensyn til **reform af den offentlige forvaltning**, og har gjort begrænset fremskridt med gennemførelsen af henstillingerne fra sidste år. Landet har vedtaget det nye reformprogram for forvaltningen af offentlige finanser for 2022-2025. Vedtagelsen af lovgivningen om statslige administrative organers organisation og drift og de nye lovgivningsmæssige rammer for forvaltning af menneskelige ressourcer (revision af loven om administrativt personale og loven om offentligt ansatte og en ny lov om den øverste ledelse) er imidlertid blevet forsinket. De nye rammer skal forbedre forvaltningen af menneskelige ressourcer i hele administrationen og sikre større respekt for meritbaseret ansættelse, forfremmelse og afskedigelse, herunder på øverste ledelsesniveau. Den nye organiske budgetlov blev vedtaget i september 2022. Den statslige kommission for forebyggelse af korruption har været proaktiv i behandlingen af sager om nepotisme, vennetjenester og politisk indflydelse i forbindelse med ansættelse af offentligt ansatte og i forbindelse med udnævnelsen af medlemmer af tilsyns- og ledelsesorganer.

Nordmakedonien har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt med hensyn til sit **retssystem**. Der blev gjort visse fremskridt på retsområdet gennem den løbende gennemførelse af strategien for en reform af retsvæsenet og således fulgt op på anbefalingerne fra Venedigkommissionen og den højtstående ekspertgruppe om systemiske retsstatsspørgsmål. Udarbejdelsen af en ny strategi for reform af retsvæsenet er påbegyndt på en inklusiv måde på grundlag af erfaringerne fra den tidligere strategi. Gennemførelsen af den ajourførte handlingsplan om strategien for reform af retsvæsenet er fortsat, men skal gøres mere systematisk. Retsvæsenet har vist, at det er fast besluttet på at beskytte sin integritet og uafhængighed. Tempoet i gennemførelsen af strategierne for menneskelige ressourcer for retsvæsenet og anklagemyndigheden skal øges. Retsinstitutionerne har konsekvent gennemført de nye regler for udnævnelse, forfremmelse, disciplinering og afskedigelse af dommere og anklagere. Forfremmelser ved de højere domstole blev forsinket, og planlagte pensioneringer reducerede antallet af dommere og anklagere yderligere. Domstolsrådet og rådet af offentlige anklagere fortsatte gennemførelsen af de strategiske planer. Ethvert nyt lovforslag om akademiet for dommere og anklagere bør bevare akademiet som eneste kontaktpunkt for retsvæsenet og anklagemyndigheden og bør sikre, at adgangen til disse erhverv er retfærdig og gennemsigtig. Der blev gjort en indsats for at opgradere softwaresystemet med henblik på at gennemføre bestemmelserne i loven om sagsbehandling med henblik på automatisk og tilfældig fordeling af sager ved domstolene gennem det automatiske informationssystem til forvaltning af retssager (ACCMIS).

Landet har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt med hensyn til forebyggelse og **bekæmpelse af korruption**. Der er gjort visse fremskridt, idet landet fortsatte med at konsolidere sine resultater vedrørende efterforskning, retsforfølgning og domfældelse i flere korruptionssager, herunder på højt plan. De sager, der blev indledt af den tidligere særlige anklagemyndighed, skred fortsat fremad, og ansvaret for de ulovlige aflytninger blev fastslået. En række sager var genstand for afgørelser i første instans. I overensstemmelse med tidligere års

henstillinger har den statslige kommission for forebyggelse af korruption (SCPC) været proaktiv med hensyn til at yde politisk vejledning til offentlige institutioner om forebyggelse af korruption, og kommissionen har indledt adskillige sager, herunder sager mod højtstående embedsmænd. Alle konklusionerne i kommissionens regelmæssige rapporter bør tages i betragtning. Bestræbelserne på at forbedre SCPC's funktion bør fortsætte med en yderligere tildeling af finansielle og menneskelige ressourcer. Der bør stilles yderligere menneskelige og finansielle ressourcer til rådighed for anklagemyndigheden, efterforskningscentre og retshåndhævelsesenheder med ansvar for efterforskning af korruption. I de sektorer, der er mest sårbare over for korruption, skal der foretages målrettede risikovurderinger og træffes særlige foranstaltninger.

Nordmakedonien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Landet har gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til operationelt samarbejde med internationale partnere og med hensyn til at forbedre koordineringen af aktiviteter til bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Der skal gøres mere for at gøre retshåndhævelsen mere effektiv i bekæmpelsen af visse former for kriminalitet såsom hvidvask af penge og økonomisk kriminalitet. Efterforskningscentrene ved den offentlige anklagemyndighed skal styrkes, således at de kan nå deres mål om at øge efterforskningens effektivitet og forbedre koordineringen mellem anklagere, politiet og andre relevante organer.

Der er gjort visse fremskridt i **bekæmpelsen af terrorisme og forebyggelse/bekæmpelsen af voldelig ekstremisme** i overensstemmelse med målene i den fælles handlingsplan om terrorbekæmpelse for Vestbalkan og den bilaterale gennemførelsesordning. En national strategi for forebyggelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme (2021-2023) blev vedtaget i 2021. Arbejdet med reintegration og resocialisering af tilbagesendte samt med afradikalisering i fængsler bør fortsætte.

De retlige rammer for beskyttelsen af de **grundlæggende rettigheder** er i vid udstrækning i overensstemmelse med de europæiske standarder. Afinstitutionaliseringsprocessen skrider frem med genbosættelse af personer med handicap i pleje i nærmiljøet. Arbejds- og socialministeriet investerer fortsat i samfundstjenester, herunder støtte til ofre for kønsbaseret vold. Det er særlig vigtigt at gennemføre alle bestemmelserne i loven om forebyggelse af og beskyttelse mod vold mod kvinder og vold i hjemmet. Der kan noteres fortsatte forbedringer med hensyn til integration af kønsaspektet og respekt for kvinders rettigheder. anbefalingerne fra Den Europæiske Komité til Forebyggelse af Tortur vedrørende behandlingen af tilbageholdte og domfældte blev ikke fulgt i tilstrækkelig grad. Gennemførelsen af lovgivningen om hadefuldt tale og af den nationale handlingsplan for gennemførelsen af Istanbulkonventionens bestemmelser skal forbedres. Den civile eksterne mekanisme for kontrol med politiet fungerer stadig ikke fuldt ud og mangler repræsentanter for civilsamfundsorganisationer.

Nordmakedonien har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt på området **ytringsfrihed**. Samlet set gjorde landet begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden med hensyn til at følge de tidligere henstillinger. Den overordnede situation er gunstig for mediefriheden og giver mulighed for kritisk mediedækning, selv om der var visse spændinger under lokalvalget i 2021. Indsatsen for mediernes selvregulering bør genoptages og efterfølges af konkrete resultater med henblik på at fremme professionelle standarder for journalistik. Der er behov for større gennemsigtighed i forbindelse med statslige institutioners og politiske partiers reklamer i medierne. Myndighederne er nødt til at optrappe deres indsats for at reformere public service-radio- og TV-selskabet og sikre dets uafhængighed, faglige standarder og finansielle

bæredygtighed. Reformen af public service radio- og TV-selskabet, der er i overensstemmelse med dets femårige udviklingsstrategi, hæmmes af forsinkelser i udnævnelsen af medlemmerne til programrådet. Medlemmerne af rådet for agenturet for audiomedietjenester og audiovisuelle medietjenester er stadig ikke blevet udnævnt. Journalisternes arbejdstagerrettigheder er stadig ikke blevet afklaret.

Med hensyn til **regionalt samarbejde** opretholdt landet sine gode forbindelser med andre udvidelseslande og fortsatte sit engagement i regionale initiativer. Eksisterende bilaterale aftaler, herunder Prespaaftalen mellem Nordmakedonien og Grækenland samt traktaten om venskab, godt naboskab og samarbejde med Bulgarien, skal gennemføres i god tro af alle parter.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** har Nordmakedonien gjort visse fremskridt og har opnået et godt niveau af forberedelse med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. I 2021 var økonomien i vid udstrækning på fode igen efter covid-19-pandemien. Regeringen fortsatte med at gennemføre finanspolitiske støtteforanstaltninger for at bidrage til genopretningen. Takket være stigende skatteindtægter faldt budgetunderskuddet til 5,4 % af BNP i 2021, mens gælden stabiliserede sig efter en betydelig stigning i 2020. På grund af stigningen i fødevarer- og energipriserne i begyndelsen af 2022 vedtog regeringen en ny række finanspolitiske foranstaltninger for at begrænse den negative indvirkning på økonomien, om end de finanspolitiske foranstaltninger kunne have været mere målrettede. Centralbanken strammede sin politik i lyset af et stigende inflationspres. Vigtige politiske reformer til forbedring af den finanspolitiske styring og de offentlige finansers holdbarhed gik i stå. Efter lange forsinkelser vedtog parlamentet medio september den nye organiske budgetlov, som indeholder finanspolitiske bestemmelser og bestemmelser om nedsættelse af et finanspolitisk råd. Forvaltningen af offentlige investeringer skal forbedres yderligere. Banksektoren var fortsat sund. De lovgivningsmæssige foranstaltninger til at lette låntagningskravene blev udfaset i 2021. Erhvervslivet hæmmes fortsat af den omfattende uformelle økonomi og af langsomme fremskridt i forbindelse med strømliningen af skatteligende afgifter.

Nordmakedonien har gjort visse fremskridt og er moderat forberedt til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Integrationen med EU inden for handel og investeringer var fortsat på et højt niveau i 2021 på trods af nedlukninger og afbrydelser af forsyningskæderne både på hjemmemarkedet og hos samhandelspartnerne. Andelen af eksportprodukter af høj værdi steg yderligere. Der blev gjort yderligere fremskridt med hensyn til at forbedre erhvervsuddannelserne, men der er stadig en betydelig mangel på kvalificeret arbejdskraft for at opfylde arbejdsmarkedets behov, hvilket medfører en lang overgang fra skole til arbejdsliv. Disse problemer samt store mangler i transport- og energiinfrastrukturen, lave investeringer og innovationsudgifter hæmmer landets vækstpotentiale. Digitaliseringen af økonomien skrider frem, men de indenlandske virksomheders konkurrenceevne kunne forbedres gennem et bredere udbud af offentlige e-tjenester.

Med hensyn til evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab er Nordmakedonien moderat forberedt på de fleste af de områder, der er omfattet af **klynge 2 om det indre marked**, nemlig fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser og kapital, intellektuel ejendomsret og konkurrencepolitik, finansielle tjenesteydelser og forbruger- og sundhedsbeskyttelse. Landet har opnået et godt niveau af forberedelse inden for selskabsret, selv om det stadig befinder sig på et tidligt stadium med hensyn til arbejdskraftens frie bevægelighed. I rapporteringsperioden gjorde Nordmakedonien gode fremskridt med hensyn til fri bevægelighed for kapital og visse fremskridt inden for selskabsret og finansielle tjenesteydelser. Der blev ikke gjort fremskridt inden for

konkurrencepolitik. Generelt er der behov for yderligere fremskridt i det kommende år på de områder, der er omfattet af denne klynge, da det vil understøtte Nordmakedoniens forberedelser til at opfylde kravene i EU's indre marked. Arbejdet med denne klynge er yderst relevant for udviklingen af det fælles regionale marked.

Generelt er Nordmakedonien moderat forberedt på de fleste af de områder, der er omfattet af **klynge 3 om konkurrenceevne og inklusiv vækst**, herunder inden for digital omstilling og medier, beskatning, erhvervs- og industripolitik, uddannelse og kultur samt økonomisk politik og pengepolitik. Landet har opnået et godt niveau af forberedelse inden for videnskab og forskning og i toldunionen. Der blev gjort visse fremskridt på de fleste af de områder, der er omfattet af denne klynge. Der blev gjort gode fremskridt inden for økonomisk og monetær politik efter vedtagelsen af den organiske finanslov i september 2022. Der er imidlertid behov for en større indsats, navnlig på områder, hvor der kun er gjort begrænsede fremskridt, såsom inden for digital omstilling og medier samt uddannelse og kultur.

Inden for **klynge 4 om den grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** har Nordmakedonien opnået et godt niveau af forberedelse i de transeuropæiske net. Landet er moderat forberedt inden for transportpolitik og energi og har opnået et vist niveau af forberedelse inden for miljø og klimaændringer. Der er gjort visse fremskridt inden for miljø og klimaændringer. Der er behov for en betydelig indsats på de områder, hvor der kun er gjort begrænsede fremskridt, f.eks. inden for energi, transportpolitik og transeuropæiske net. Landet skal fremskynde gennemførelsen af den økonomiske plan og investeringsplanen og af den grønne dagsorden for Vestbalkan i den kommende periode.

Nordmakedonien er moderat forberedt på de fleste områder af **klynge 5 om ressourcer, landbrug og samhørighed**. Landet har opnået et godt niveau af forberedelse inden for fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik og befinder sig på et tidligt stadium i forberedelsen af finansielle og budgetmæssige bestemmelser. I rapporteringsperioden er der gjort visse fremskridt inden for landbrug og udvikling af landdistrikter og inden for fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik. Der er imidlertid behov for en yderligere indsats, navnlig på områder, hvor der er gjort begrænsede eller slet ingen fremskridt, såsom inden for fiskeri, finansielle og budgetmæssige bestemmelser, regionalpolitik og samordning af strukturinstrumenterne.

Med hensyn til **klynge 6 om eksterne forbindelser** er Nordmakedonien moderat forberedt på området eksterne forbindelser og har nået et godt niveau af forberedelse med hensyn til den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Landet gjorde begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden med hensyn til den fælles handelspolitik. Nordmakedonien har gjort meget fine fremskridt ved fuldt ud at tilpasse sig EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik efter Ruslands aggression mod Ukraine. Dermed har Nordmakedonien vist, at landet kan være en pålidelig partner.

Nordmakedonien ligger fortsat på en af de vigtigste transitruter for migrationsbevægelsen. Landet spiller fortsat en konstruktiv rolle i forvaltningen af **blandede migrationsstrømme**. Landet samarbejder effektivt med nabolande og EU-medlemsstaterne, herunder med grænsevagter fra EU-medlemsstaterne på stedet. Bestræbelserne på at sikre grundlæggende levevilkår og tjenester for alle migranter, der opholder sig i landet, fortsatte. Registreringen af migranter og hensigtsmæssig beskyttelsesorienteret profilering er fortsat en prioritet og skal foretages på en mere systematisk måde. I august 2022 forhandlede Kommissionen en statusaftale

med Nordmakedonien, som vil gøre det muligt for Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning (Frontex) at indsætte den europæiske grænse- og kystvagts stående korps i landet. Aftalen forventes undertegnet inden årets udgang. Landet bør anlægge en mere systematisk tilgang til bekæmpelse af smugling af migranter.

Albanien

Med hensyn til de **politiske kriterier** indtog de valgte medlemmer fra de største oppositionspartier deres pladser i parlamentet i den nye lovgivende forsamling, der blev konstitueret efter valget i 2021, som blev afholdt efter den tværpolitiske aftale af 5. juni 2020. Parlamentet valgte republikkens nye præsident. Interne konflikter i det største oppositionsparti (DP) påvirkede det parlamentariske liv. Med hensyn til EU-orienterede reformer vedtog parlamentet en tidsbegrænset forfatningsmæssig forlængelse af screeningsorganernes mandat og ni love med henblik på tilpasning til gældende EU-ret. Regeringen fastholdt sit fokus på reformer i forbindelse med landets vej mod EU og styrkede sin struktur for koordinering af EU-integrationen, men regeringen skal fremme EU's reformdagsorden yderligere sammen med oppositionen og alle dele af samfundet. Oprettelsen af en række statslige organer under premierministerens kontor uden en omfattende styringsramme og uden systematisk fokus på kontrol- og rapporteringsveje rejser spørgsmål vedrørende standarderne for den offentlige forvaltning. Der er endnu ikke vedtaget en ny decentraliseringsstrategi efter 2022, og forudgående høring på lokalt plan vil være afgørende. Trods forbedringer af finansieringen blev der gjort begrænsede fremskridt med gennemførelsen af køreplanen for etablering af et gunstigt miljø for civilsamfundet.

Albanien er moderat forberedt med hensyn til **reform af den offentlige forvaltning**. Landet gjorde begrænsede fremskridt med hensyn til at styrke fagministeriernes kapacitet til at gennemføre konsekvensanalyser af lovgivningen og afholde offentlige høringer. Landet påbegyndte forberedelserne til lønreformen og udvidede det automatiserede lønsystem. Gennemførelsen af reformen af den offentlige forvaltning 2015-2022 og reformstrategierne for forvaltning af offentlige finanser for 2014-2022 fortsatte. IT-systemerne til integreret planlægning er endnu ikke fuldt funktionsdygtige. Organer under ministerier (agenturer) blev dog fortsat oprettet uden en omfattende styringsramme, systematisk fokus på kontrol eller klare rapporteringsveje. De forværrede også spørgsmålet om opgaver, der er overdraget til personale ansat i henhold til arbejdsmarkedsloven i stedet for til tjenestemænd. Bestemmelserne om meritbaseret ansættelse i tjenestemandstretten er endnu ikke gennemført fuldt ud, navnlig for ledende stillinger. Antallet af leverede onlinetjenester fortsatte med at stige, men det rejser også spørgsmål om lige adgang for borgere med begrænsede digitale færdigheder.

Der er opnået et moderat forberedelsesniveau med hensyn til Albanien **retssystem**. Den omfattende reform af retsvæsenet fortsatte og har generelt ført til gode fremskridt. Der blev udnævnt to nye dommere til forfatningsdomstolen i marts og september 2022, hvilket yderligere forbedrede domstolens muligheder for at varetage sit mandat. Der blev også gjort fremskridt i forbindelse med højesteret, som nu har 15 siddende dommere, hvilket gav retten mulighed for at reducere sagsefterslæbet for første gang i seks år og for at begynde at sikre en ensartet retspraksis og udnævne dommere til forfatningsdomstolen. Der forventes yderligere udnævnelser til højesteret. Langvarige retssager, en lav gennemførelsesprocent og et stort sagsefterslæb har dog fortsat en negativ indvirkning på retssystemets effektivitet. For at løse disse problemer blev der

vedtaget et nyt retskort efter høringer. Der er stadig behov for en yderligere indsats for at gennemføre det og for at forbedre sagsforvaltningssystemet og uddannelsessystemet for dommere.

Den midlertidige revurdering af alle dommere og anklagere (**screeningen**) er fortsat skredet støt fremad. Under ledelse af Europa-Kommissionen har den internationale overvågningsoperation fortsat ført uafhængigt tilsyn med processen. Pr. 12. september havde screeningsinstitutionerne afsluttet 554 sager i første instans. Ca. 64 % af de screeningssager, der er blevet behandlet indtil videre, har ført til afskedigelser, fratrædelser eller ophør af screenede dommers mandat. Screeningsinstitutionerne skal fortsat henvise sager til anklagemyndigheden, hvor der er tegn på strafbare handlinger.

Den **specialiserede struktur for bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet**, der omfatter den særlige anklagemyndighed og det nationale efterforskningskontor, fortsatte sine aktiviteter. Efter en budgetforøgelse i 2021 har den særlige anklagemyndighed nu 17 anklagere, rekrutteringen af otte finansielle efterforskere er i gang, og det nationale efterforskningskontor nåede sin fulde operationelle kapacitet med 60 efterforskere efter den anden rekrutteringsrunde.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelse af korruption**. Landet fortsatte sine bestræbelser på at bygge videre på sine resultater inden for efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse i bekæmpelsen af korruption og leverede visse resultater. Disse bestræbelser skal fortsætte. Der er dog stadig behov for større politisk vilje, en yderligere struktureret indsats og tilstrækkelige ressourcer og færdigheder. Domstolen for bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet traf en række vigtige endelige afgørelser om højtstående embedsmænd, herunder en tidligere indenrigsminister og en tidligere rigsadvokat. Selv om screeningen af dommere er en administrativ proces, giver den fortsat resultater i bekæmpelsen af korruption inden for retsvæsenet. Der blev oprettet et nyt generaldirektorat for korruptionsbekæmpelse i justitsministeriet. På trods af visse fremskridt giver korruption fortsat anledning til alvorlig bekymring. Det er fortsat en vigtig prioritet at øge antallet af endelige domfældelser af højtstående embedsmænd for at bekæmpe straffrihedskulturen yderligere. I de sektorer, der er mest sårbare over for korruption, skal der foretages målrettede risikovurderinger og træffes særlige foranstaltninger.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Landet har gjort visse fremskridt med gennemførelsen af henstillingerne fra sidste år. Et stærkt og frugtbart samarbejde med EU's medlemsstater, Europol og Eurojust har ført til håndgribelige resultater. Albanien har fortsat vist vilje til at bekæmpe produktionen af og den ulovlige handel med cannabis. Der er gjort gode fremskridt med beslaglæggelse og konfiskation af aktiver i forbindelse med organiseret kriminalitet. Denne indsats skal fortsætte fremover. Der skal også fortsat gøres en indsats for at sikre, at antallet af retsforfølgelser og endelige domfældelser, navnlig på højt plan, øges. Bekæmpelse af cyberkriminalitet, menneskehandel og hvidvask af penge er fortsat områder, hvor der er behov for yderligere resultater. Problemet med seksuelt misbrug af børn online giver fortsat anledning til bekymring. Landet gjorde løbende fremskridt med gennemførelsen af Den Finansielle Aktionsgruppes (FATF) handlingsplan for at forbedre effektiviteten inden for bekæmpelse af hvidvask af penge, men Albanien var fortsat på listen over jurisdiktioner under skærpet tilsyn. Straffesager skal systematisk ledsages af finansielle efterforskninger. Albanien vedtog en ny national tværsektoriel **terrorbekæmpelsesstrategi** og -handlingsplan i december 2020.

Med hensyn til **grundlæggende rettigheder** overholder Albanien generelt internationale menneskerettighedsinstrumenter og har ratificeret de fleste internationale konventioner om beskyttelse af grundlæggende rettigheder. Der er gjort visse fremskridt i anvendelsen af alternativer til frihedsberøvelse og navnlig i udviklingen af kriminalforsorgen, som fortsat er fuldt operationel, herunder for unge lovovertrædere. Albanien vedtog en ny handlingsplan for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede, interkønnede og queerpersoner (LGBTIQ), som omfatter foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling, forbedring af adgangen til tjenester og godkendelse af loven om juridisk anerkendelse af køn og en national handlingsplan for romaer og egyptere for ligestilling, inklusion og deltagelse. Der er behov for en øget indsats for at konsolidere ejendomsrettigheder gennem registrering og digitalisering af matrikeldata, og sektoren er fortsat udsat for korrupsion, og kompensationsprocessen er gået i stå. Med hensyn til beskyttelse af nationale mindretal vedtog Albanien en ny gennemførelseslovgivning, der opretter en fond for civilsamfundsprojekter til støtte for mindretalsrettigheder. Den resterende gennemførelseslovgivning, herunder om frihed til selv at identificere sig som medlem af et nationalt mindretal og om anvendelse af mindretalssprog, er imidlertid endnu ikke vedtaget. Forberedelserne til den længe ventede folke- og boligtælling fortsatte, herunder med pilottællinger i områder, hvor der bor mange minoritetsgrupper, men tællingen er blevet udsat til 2023. Der skal træffes yderligere foranstaltninger for at styrke databeskyttelsen og tilpasse den nationale lovgivning til EU's generelle forordning om databeskyttelse.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt på området **ytringsfrihed**. Der er ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden. Sammenblandingen af forretningsmæssige og politiske interesser var fortsat til hinder for mediernes uafhængighed og journalistikkens kvalitet. Desinformation, herunder smædekampagner, er tilbagevendende, navnlig i onlinemedier, hvis selvregulering skal sikres. Atmosfæren med verbale angreb, smædekampagner og intimidering af journalister er ikke blevet bedre. Enhver ændring af medieloven skal være i overensstemmelse med Venedigkommissionens udtalelse og sendes til høring i medieorganisationer. Det er fortsat vigtigt at sikre, at medierne har direkte og gennemsigtig adgang til statslige institutioner og deres aktiviteter. Den audiovisuelle tilsynsmyndigheds regulering skal forbedres, og public service radio- og TV-selskabets uafhængighed og ressourcer bør styrkes.

Albanien vedtog en ny og bedre budgetteret national strategi for **ligestilling mellem kønnene** og fortsætter sine bestræbelser på at sikre tilstrækkelig statslig finansiering til at gennemføre den på centralt og lokalt plan. Der skal gøres en indsats for at sikre, at kønsaspektet integreres i alle nationale strategier på centralt og lokalt plan, og at budgettet anvendes under hensyntagen til kønsaspektet. Med hensyn til statsborgerskab bør Albanien undlade at indføre en ordning for tildeling af statsborgerskab til investorer (gyldne pas), da den vil indebære risici med hensyn til sikkerhed, hvidvask af penge, skatteunddragelse, finansiering af terrorisme, korrupsion og infiltration fra organiserede kriminelle grupper, og ordningen vil være uforenelig med gældende EU-ret.

Med hensyn til **migration** er de retlige rammer for migration i vid udstrækning tilpasset gældende EU-ret, men der er behov for at ajourføre den, og den skal udgøre en klar ramme for forvaltning og koordinering af migration. Antallet af irregulære migranter, der blev pågrebet i Albanien i 2021, faldt med ca. 15 % i forhold til 2020. Der blev ikke gjort fremskridt med hensyn til henvisninger til asylproceduren og gennemførelsen af tilbagesendelsesprocedurer i overensstemmelse med de retlige rammer. Albanien's visumpolitik bør tilpasses EU's.

Antallet af **albanske statsborgere, der indgiver asylansøgninger** i EU-medlemsstaterne, er fortsat lavere end det højeste niveau i 2015, men steg støt i sommeren 2021, og der skal derfor stadig gøres en løbende og vedvarende indsats. Dialogen og samarbejdet med de mest berørte lande er fortsat, og der pågår ligeledes fortsat grundig grænsekontrol og bevidstgørelse om rettigheder og forpligtelser i henhold til den visumfri ordning. Albanien bør fortsat tage fat på problemet med uledsagede mindreårige. Kommissionen følger udviklingen meget nøje inden for rammerne af opfølgingsmekanismen i forbindelse med visumliberaliseringsprocessen.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** har Albanien gjort gode fremskridt og er moderat forberedt på at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Covid-19-pandemiens indvirkning på økonomien, budgetunderskuddet og den offentlige gældskvoté var lavere end forventet, men Ruslands krig mod Ukraine forårsagede prisstigninger og mindre handel. Det finanspolitiske råderum er fortsat begrænset. Der er gjort fremskridt med de indtægtsrelaterede reformer, men investeringsudgifterne er fortsat lave. Hyppige budgetrevisioner svækker den finanspolitiske troværdighed. Inflationen steg over målet. Øget digitalisering af offentlige tjenester, finansiel inklusion og arbejdstilsyn har gavnet erhvervsklimaet og formaliseringen af økonomien, men den uformelle økonomi er fortsat betydelig. Den offentlige høring er fortsat begrænset. Albanien har gjort visse fremskridt og har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Der er sket forbedringer på områder som energi- og transportinfrastruktur, digitalisering og uddannelse, men der er fortsat begrænset iværksætterknowhow og teknologisk knowhow og uopfyldte behov for investeringer i menneskelig og fysisk kapital, kvalifikations- og uddannelseskløfter og lave udgifter til FoU. Den lave eksportdiversificering øger sårbarheden over for eksterne chok. Den regionale integration og eksporten steg, men lå fortsat under potentialet.

Med hensyn til **offentlige indkøb** er Albanien moderat forberedt, landet har gjort gode fremskridt, navnlig ved at vedtage yderligere gennemførelseslovgivning og iværksætte et elektronisk klagesystem. På **statistikområdet** er Albanien også moderat forberedt og har gjort begrænsede fremskridt med hensyn til tilpasning til ENS 2010-standarderne, hurtigere offentliggørelse og indsendelse til Eurostat, men loven om folketælling er blevet yderligere udsat. Albanien er moderat forberedt på de fleste områder vedrørende **finanskontrol**, hvor landet har gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til offentlig intern finanskontrol og intern revision.

Albanien er moderat forberedt på de fleste områder af det **indre marked**, bl.a. fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser og kapital, selskabsret og konkurrencepolitik. Det samme gælder for finansielle tjenesteydelser og intellektuel ejendomsret, begge kapitler, hvor landet har gjort gode fremskridt takket være nedbringelsen af misligholdte lån og vedtagelsen af lovgivning om ophavsret og industrielle ejendomsrettigheder. Albanien har gjort visse fremskridt med vedtagelsen af en ny udlændingelov samt med gennemførelsen af nogle af anbefalingerne i Moneyval-rapporten. På det konkurrencepolitiske område skal statsstøttemyndigheden imidlertid gøres uafhængig og have tilstrækkelige ressourcer. Forberedelserne befinder sig på et tidligt stadium inden for forbruger- og sundhedsbeskyttelse, hvor landet har gjort begrænsede fremskridt.

Albanien har opnået et moderat niveau af forberedelse på mange områder knyttet til **konkurrenceevne og inklusiv vækst**, dvs. digital omstilling og medier, beskatning, økonomisk og monetær politik, erhvervs- og industripolitik, uddannelse og kultur. Det samme gælder for toldunionen, hvor pan-Euro-Middelhavs-reglerne for præferenceoprindelse anvendes, og

organer, der er involveret i bekæmpelsen af smugling og forfalskede varer, styrkes og samarbejder bedre. Vedtagelsen af en skatteamnesti og amnesti i straffesager i strid med EU's og Moneyvals råd kan bringe fremskridt på dette område og i bekæmpelsen af hvidvask af penge i fare. Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse inden for socialpolitik og beskæftigelse og forskning og innovation. Albanien har gjort visse fremskridt på uddannelsesområdet, navnlig med vedtagelsen af den nye nationale uddannelsesstrategi og handlingsplan for 2021-2026, men fremskridtene med den økonomiske og monetære politik var begrænsede.

Med hensyn til den **grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** er Albanien moderat forberedt inden for energi, miljø og klimaændringer. Landet har opnået et vist niveau af forberedelse inden for transportpolitik og transeuropæiske net, og der er gjort visse fremskridt i udviklingen af transport- og energinet. Landet gjorde fremskridt med hensyn til civilbeskyttelse og er rede til at tilslutte sig EU-civilbeskyttelsesmekanismen. Landet har gjort begrænsede fremskridt på de andre områder omfattet af denne klynge, og de igangværende bestræbelser på at løse problemer med flagstatskontrol med skibe og tilpasse lovgivningen skal fortsætte. Der blev kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til yderligere tilpasning til gældende EU-ret om vandforvaltning, kemikalier og miljøkriminalitet. Der skal udvises opmærksomhed om strategiske investeringers indvirkning på biodiversiteten og naturbeskyttelsen. Denne klynge og de pågældende reformer har betydelige forbindelser til Albaniens økonomiske reformprogram, Kommissionens økonomi- og investeringsplan og den grønne dagsorden for Vestbalkan, som Albanien godkendte i december 2020.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse på de fleste områder, der er knyttet **til ressourcer, landbrug og samhørighed**, bl.a. landbrug og udvikling af landdistrikter, fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, fiskeri samt finansielle og budgetmæssige bestemmelser. Landet er moderat forberedt hvad angår regionalpolitik og samordning af strukturinstrumenterne. Albanien har gjort visse fremskridt inden for landbrug og udvikling af landdistrikter, navnlig med oprettelsen af et bedriftsregister og en bedre administrativ kapacitet til udvikling af landdistrikterne. Der blev konstateret gode fremskridt på fiskeriområdet med den fortsatte operationalisering af fartøjsovervågningsystemet (FOS) og tildeling af menneskelige ressourcer til overvågning af og rapportering om fiskerfartøjernes aktiviteter. Albanien gennemfører som kontraherende part i Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet (GFCM) fuldt ud henstillingerne vedrørende fiskeriindsatsen. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til finansielle og budgetmæssige bestemmelser. Der blev dog kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, regionalpolitik og samordning af strukturinstrumenterne. I den forbindelse er det nødvendigt at forbedre koordineringen mellem agenturerne for førtiltrædelsesbistand, og der skal tages fat på spørgsmål vedrørende strategisk planlægning, gennemførelse og overvågning af infrastrukturprojekternes kapacitet under den økonomiske plan og investeringsplanen.

Albanien har opnået et godt niveau af forberedelse på området **eksterne forbindelser og på det udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske område**. Med hensyn til forhandlingskapitlet om eksterne forbindelser har Albanien gjort visse fremskridt med den fortsatte tilpasning af lovgivningen på området varer med dobbelt anvendelse og gennemførelse af CEFTA-tillægsprotokoller. For så vidt angår EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik har Albanien opretholdt fuld tilpasning til alle relevante EU-afgørelser og -erklæringer, herunder til EU's restriktive foranstaltninger efter Ruslands uprovokerede aggression mod Ukraine. Som

ikkepermanent medlem siden januar 2022 har Albanien været aktivt engageret i FN's Sikkerhedsråd i at fremme og forsvare den en regelbaseret verdensorden.

Bosnien-Hercegovina

Med hensyn til de **politiske kriterier** blokerede partier med base i *Republika Srpska* statslige lovgivende og udøvende instanser indtil foråret 2022, hvilket førte til en næsten fuldstændig reformstilstand i den pågældende periode. Den føderale enhedsregering fungerede fortsat som et forretningsministerium i hele valgperioden 2018-2022. I en betydelig del af rapporteringsperioden forsøgte *Republika Srpska* ensidigt at overtage statslige kompetencer (herunder vedrørende beskatning, retsvæsenet, forsvar og sikkerhed) og afvikle statslige institutioner, hvilket bragte landets udsigt til EU-tiltrædelse i fare som anført i Kommissionens udtalelse. Der blev taget nogle lovgivningsmæssige skridt til at trække Republika Srpska ud fra centrale statslige organer og oprette parallelle organer på enhedsniveau, og disse love er suspenderet og genstand for forfatningsmæssig kontrol.

De parlamentariske partier kunne ikke nå til enighed om en løsning på spørgsmålet om forfatnings- og valgreformer for at bringe forfatningen i overensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonvention på baggrund af Sejdić-Finci-afgørelsen og lignende afgørelser på trods af en intens lettelse af forhandlingerne mellem EU og USA. Ændringsforslag til forbedring af valgstandarder blev forkastet i parlamentet. En række afgørelser fra forfatningsdomstolen er endnu ikke fuldbyrdet fuldt ud. Ministerrådet tog ikke skridt til at udvikle et nationalt program for indførelse af gældende EU-ret. På grund af politisk obstruktion hindrede finans- og finansministeriet en gnidningsløs tilrettelæggelse af valget i oktober 2022 ved at tilbageholde de nødvendige midler. Der blev afholdt parlamentsvalg den 2. oktober. Ifølge OSCE/ODIHR's foreløbige konklusioner var de generelt konkurrenceprægede og velorganiserede, men præget af mistillid til offentlige institutioner og splidskabende retorik rettet mod etniske grupper. Samme dag indførte den højststående repræsentant væsentlige ændringer af den føderale enheds forfatning og af Bosnien-Hercegovinas valglov for at løse en række problemer med funktionsdygtighed og rettidig oprettelse af myndigheder. Der er ikke gjort fremskridt med hensyn til at sikre gunstige rammer for civilsamfundet. Myndighederne og parterne i Republika Srpska ønskede, at der blev anlagt en neutral holdning til Ruslands aggression mod Ukraine, og anfægtede landets tilslutning til EU-erklæringer og hindrede den fulde gennemførelse af restriktive foranstaltninger over for Rusland. Formandskabet ratificerede en række internationale aftaler, herunder om IPA III, Horisont Europa og Et Kreativt Europa og EU-civilbeskyttelsesmekanismen.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne og har gjort begrænsede fremskridt med **reformen af den offentlige forvaltning**. Der blev navnlig taget positive skridt inden for forvaltning af offentlige finanser: i) der blev vedtaget en omfattende og landsdækkende strategi for forvaltning af de offentlige finanser, som nu skal gennemføres, ii) hvert forvaltningsniveau begyndte at gennemføre strategier for forvaltning af de offentlige finanser, iii) de statslige institutioner forbedrede visse faglige uddannelser, og iv) og den føderale enhed ændrede sine administrative procedurer. Manglen på et politisk beslutningstagende organ til at styre reformen af den offentlige forvaltning og den utilstrækkelige gennemførelse af handlingsplanen og utilstrækkelige kapacitet til at fremme dagsordenen for reform af den offentlige forvaltning underminerer imidlertid den offentlige forvaltnings funktionsmåde på alle

forvaltningsniveauer. Tjenestemandsløvene er ikke harmoniseret indbyrdes og med meritprincipper, og det er ikke muligt at kontrollere eventuelle uregelmæssigheder ved overvågning af forvaltningen af menneskelige ressourcer. I overensstemmelse med udtalelsens nøgleprioritet 14 skal landet fuldføre afgørende skridt i reformen af den offentlige forvaltning ved at sikre en professionel og afpolitiseret offentlig forvaltning og en koordineret landsdækkende tilgang til politikudformning, samtidig med at der oprettes et politisk beslutningstagende organ, der skal styre reformen af den offentlige forvaltning.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase i forberedelsen med hensyn til sit **retsvæsen**. Der er ikke gjort fremskridt på dette område i rapporteringsperioden. Retsvæsenets uafhængighed og upartiskhed blev ikke blevet forbedret. De udøvende og lovgivende myndigheder har ikke indført yderligere garantier. Der er fortsat uoverensstemmelse og alt for vide skønsbeføjelser til at anvende reglerne om udnævnelse, disciplinært ansvar, forfremmelse og interessekonflikter for dommere og anklagere. Chefanklageren i Bosnien-Hercegovina og chefanklageren i *Republika Srpska* blev degraderet på grund af disciplinære overtrædelser i rapporteringsperioden. Parlamentet forkastede ændringsforslagene om integritet til loven om det høje domstols- og anklageråd om indførelse af et troværdigt og stringent system til kontrol af økonomiske erklæringer fra indehavere af juridiske embeder. *Republika Srpska* iværksatte et lovgivningsinitiativ med henblik på at oprette et særskilt domstols- og anklageråd på enhedsniveau, og hvis det vedtages, vil det være i strid med den juridiske og forfatningsmæssige orden. Der er behov for hasteforanstaltninger for at genoprette offentlighedens tillid til retsvæsenet og styrke dets integritet. Det manglende politiske engagement i reformer af retsvæsenet og retsvæsenets dårlige funktion undergravede fortsat borgernes udøvelse af deres rettigheder og bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase/har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet**. Der er ikke gjort fremskridt på dette område i rapporteringsperioden. Parlamentet forkastede en lov om interessekonflikter. De politiske ledere og retsinstitutionerne formåede ikke at tackle den udbredte korruption og blokerede aktivt fremskridt, hvilket har resulteret i, at situationen på lang sigt er gået i stå og stadig flere tegn på ubehørig politisk indflydelse. Den fortsatte mangel på fremskridt på alle niveauer øger risikoen for tilbageskridt. De politiske ledere og retsinstitutionerne er nødt til at rette op på situationen hurtigst muligt. Selv om der i rapporteringsperioden er rejst tiltale vedrørende korruptionsdomme på højt niveau, er de samlede resultater med hensyn til forebyggelse og bekæmpelse af korruption (herunder på højt plan) fortsat ubetydelige på grund af operationel ineffektivitet og politisk indblanding. Der er systemiske mangler i det operationelle samarbejde mellem retshåndhavende myndigheder, der bekæmper organiseret kriminalitet, på grund af manglende harmonisering af straffelovgivningen, svag institutionel koordinering og en meget begrænset udveksling af efterretninger. Kriminelle organisationer, der opererer i landet, udnytter de juridiske og administrative smuthuller. Politiet er sårbart over for politisk indblanding. Finansielle efterforskninger og beslaglæggelser af aktiver er også i vid udstrækning ineffektive. En proaktiv tilgang er fortsat afgørende for at modvirke kriminel infiltration i de politiske, retlige og økonomiske systemer. Kontaktpunktet for samarbejde med Europol er stadig ikke operationelt, men de forberedende skridt er i gang. Der er ikke noget systematisk samarbejde med Eurojust. Bosnien-Hercegovina er nødt til at fortsætte sine bestræbelser på at bekæmpe terrorisme og narkotikahandel og øge sin kapacitet til at gøre det. Der skal hurtigst muligt vedtages en ny lov om bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme i overensstemmelse med gældende EU-ret.

Den lovgivningsmæssige og institutionelle ramme for **grundlæggende rettigheder** er stort set på plads, men der findes ingen omfattende strategisk ramme. Vedtagelsen af handlingsplaner for social inklusion af romaer i april 2022 og om LGBTIQ-personers rettigheder i juli 2022 er positive skridt i denne henseende. Der er stadig behov for betydelige reformer for at sikre, at alle borgere er i stand til at udøve deres politiske rettigheder og sikre ikkediskriminerende og inklusiv kvalitetsuddannelse for alle, herunder ved at afskaffe praksissen med "to skoler under ét tag". Der blev ikke gjort fremskridt med hensyn til at garantere ytrings- og mediefriheden ved at beskytte journalister mod trusler og vold og sikre det offentlige radio- og TV-systems finansielle bæredygtighed. Der er fortsat udfordringer med hensyn til forsamlingsfriheden, navnlig i *Republika Srpska*.

Bosnien-Hercegovina har taget betydelige skridt til at forbedre **migrationsstyringen**. Sikkerhedsministeriet fortsatte bestræbelserne på at forbedre koordineringen med lokale myndigheder og styrkede det internationale samarbejde. Men der er stadig store svagheder, der undergraver ydelsen af den nødvendige bistand. Bosnien-Hercegovina skal hurtigst muligt vedtage strategien og handlingsplanen for migration, intensivere indsatsen for at sikre adgang til asyl og styrke grænseforvaltningen.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** befinder Bosnien-Hercegovina sig i en tidlig fase i etableringen af en fungerende markedsøkonomi. Samarbejdet og koordineringen af den økonomiske politikudformning på statsniveau og mellem enhederne er blevet yderligere forværret. Som følge heraf er landets indre marked fortsat fragmenteret. Landets økonomiske reformprogram indeholder ikke tilstrækkelige, troværdige landsdækkende foranstaltninger til at tackle de store strukturelle økonomiske udfordringer i forbindelse med erhvervsklimaet, den uformelle økonomi, offentlige virksomheder, den grønne og digitale omstilling og arbejdsløshed. Overordnet set er landets økonomiske resultater fortsat under dets potentiale, da den politiske beslutningstagning hæmmes af politisk dødvande, en alt for kortsigtet tilgang og manglende fokus på politiske foranstaltninger til fremme af vækst.

Bosnien-Hercegovina befinder sig fortsat på et tidligt stadium med hensyn til at **kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU** og har ikke gjort væsentlige fremskridt på dette område. Uddannelseskvaliteten er fortsat lav, og der er ikke truffet tilstrækkelige foranstaltninger til at forbedre transport- og energiinfrastrukturen. Både handels- og transportsektoren voksede med hensyn til deres relative økonomiske betydning (værditilvækst) som reaktion på den kraftige udenlandske efterspørgsel, mens størrelsen af den offentlige sektor i økonomien var en smule lavere med samme mål.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase/har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til at kunne påtage sig **forpligtelserne ved EU-medlemskab**. Landet er nødt til at fremskynde tilpasningen til gældende EU-ret betydeligt og gennemføre og håndhæve den nødvendige lovgivning. Der blev kun gjort begrænsede eller slet ingen fremskridt med de forskellige kapitler i EU-retten i rapporteringsperioden.

Bosnien-Hercegovina har et vist niveau af forberedelse og har gjort visse fremskridt på området **offentlige indkøb**, da de ændringer, der blev vedtaget i august, har ført til en yderligere tilpasning af lovgivningen til gældende EU-ret. Dette er et første vigtigt skridt i forhold til de tilsagn, der blev givet den 12. juni, og bidrager til at tackle central prioritet 7. Der blev kun gjort begrænsede fremskridt på **statistikområdet**. Forberedelserne til den næste folketælling er stort set ikke kommet videre, og udarbejdelsen af makroøkonomiske statistikker er fortsat ikke i

overensstemmelse med gældende EU-ret. Der blev gjort visse fremskridt med hensyn til offentlig intern **finanskontrol**, idet begge enheder vedtog strategier.

Der er behov for større skridt for at tilpasse den lovgivningsmæssige ramme i hele landet til gældende EU-ret om det **indre marked** (fri bevægelighed for varer, arbejdstagere, tjenesteydelser og kapital, selskabsret, intellektuel ejendomsret, konkurrencepolitik og finansielle tjenesteydelser, forbruger- og sundhedsbeskyttelse). Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede eller ingen fremskridt i denne klynge. Procedurer og lovgivning, der varierer mellem enhederne, skaber hindringer for konkurrenceevne og vækst. Bosnien-Hercegovina bør styrke den finansielle stabilitet ved at forbedre koordineringen mellem de relevante myndigheder og oprette en finansiell stabilitetsfond som led i regelsættet for bankafvikling. Denne klynge er afgørende for Bosnien-Hercegovinas forberedelser til at opfylde kravene til EU's indre marked og er meget vigtig for tidlig integration og udvikling af det fælles regionale marked.

Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede eller slet ingen fremskridt på de fleste områder inden for **konkurrenceevne og inklusiv vækst** (beskatning, digital omstilling og medier, socialpolitik og beskæftigelse, erhvervs- og industripolitik, videnskab og forskning, uddannelse og kultur) og visse fremskridt med hensyn til toldunionen. Der var tilbageskridt på andre områder (økonomisk og monetær politik), hvor landet befinder sig på et tidligt stadium eller har et vist niveau af forberedelse. Disse områder har en betydelig sammenhæng med landets økonomiske reformprogram. Bosnien-Hercegovina skal indføre socioøkonomiske reformer for at afhjælpe strukturelle svagheder (herunder lav konkurrenceevne og høj arbejdsløshed) og virkningerne af covid-19-pandemien.

Bosnien-Hercegovina har gjort visse eller begrænsede fremskridt med hensyn til den **grønne dagsorden og klyngen for bæredygtig konnektivitet**, hvor landet befinder sig i en tidlig fase med hensyn til energi, miljø og klimaændringer. Landet har et vist niveau af forberedelse inden for transport og transeuropæiske net. Der er behov for yderligere foranstaltninger inden for rammerne af en konnektivitsreform og tilpasning til forordningerne om det transeuropæiske transportnet (TEN-T) og de transeuropæiske energinet (TEN-E). Den grønne omstilling og bæredygtig konnektivitet er afgørende for økonomisk integration i regionen og med EU. Gennemførelsen af den økonomiske plan og investeringsplanen³ og den grønne dagsorden for Vestbalkan⁴ skal fremskyndes. Bosnien-Hercegovina har forbedret sit civilbeskyttelsessystem betydeligt og udvist et klart engagement i katastrofehandtering. I september 2022 tilsluttede landet sig EU-civilbeskyttelsesmekanismen som fuldgyldigt medlem.

Bosnien-Hercegovina har ikke gjort fremskridt på områderne **ressourcer, landbrug og samhørighed** (landbrug og udvikling af landdistrikter, fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, fiskeri samt finansielle og budgetmæssige bestemmelser), hvor forberedelserne for det meste befinder sig på et tidligt stadium. Landet skal intensivere sine bestræbelser på at udarbejde og vedtage en landsdækkende strategi for udvikling af landdistrikterne efter 2021, tilpasse sin lovgivning om fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik og styrke sin administrative kapacitet. Der er også behov for en større indsats for at udarbejde og vedtage en landsdækkende strategi for fiskeri og akvakultur og harmonisere dataindsamlingen. Bosnien-Hercegovina bør desuden begynde at udarbejde en landsdækkende regional udviklingsstrategi.

³ COM(2020) 641 final.

⁴ SWD(2020) 223 final.

Bosnien-Hercegovina har opnået et vist niveau af forberedelse og har gjort visse fremskridt i klyngen for **eksterne forbindelser**, navnlig ved at forbedre tilpasningen til EU's udenrigspolitiske erklæringer og restriktive foranstaltninger, hvilket resulterede i, at tilpasningsgraden steg til 81 % ved udgangen af august 2022. Landet skal gennemføre tillægsprotokollerne til den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA) om handelslettelser og handel med tjenesteydelser og hurtigt vedtage tillægsprotokollen om tvistbilæggelse. Bosnien-Hercegovina deltog fortsat aktivt i det **regionale samarbejde** og opretholdt gode naboskabsforbindelser.

I 2021 modtog Bosnien-Hercegovina 73 mio. EUR fra **instrumentet til førtiltrædelsesbistand 2021-2027 (IPA III)**, der yder støtte til programmer inden for migrations- og grænseforvaltning, valgprocessen, energi, transport, beskæftigelse og social beskyttelse samt til udvikling af den private sektor og regionaludvikling. Denne første række programmer suppleret af en pakke af flerlandeprogrammer bidrager væsentligt til at kickstarte gennemførelsen af den **økonomiske plan og investeringsplanen for Vestbalkan** og den **grønne dagsorden**. Vedtagelse af landsdækkende sektorstrategier er fortsat et centralt krav for, at Bosnien-Hercegovina kan drage fuld fordel af IPA-finansiering i fremtiden.

Kosovo

Rapporteringsperioden overlappede med det første hele år i den Vetëvendosje-ledede regerings mandatperiode. Der var politisk stabilitet i Kosovo, og regeringen havde et solidt flertal i parlamentet.

Forsamlingens arbejde blev fortsat negativt påvirket af en polariseret politisk atmosfære og vanskeligheder med at opnå beslutningsdygtighed, selv om regeringen har et solidt flertal bag sig. Dette skyldes til dels flertallets dårlige forvaltning af den lovgivningsmæssige dagsorden, men også, at en række oppositionsmedlemmer i forsamlingen undlod at stemme for at forhindre vedtagelse af lovgivning.

Kommunalvalget i 2021 var generelt velorganiseret, gennemsigtigt og konkurrencepræget. Kosovos valgproces har fortsat behov for en omfattende styrkelse for at afhjælpe mangeårige svagheder gennem hele valgcyklussen, hvilket man har identificeret i flere på hinanden følgende EU-valgobservationsmissioner siden 2014.

Situationen i det nordlige Kosovo er fortsat en udfordring, navnlig med hensyn til korrupsion, organiseret kriminalitet og betingelserne for ytringsfrihed.

Der er et vist niveau af forberedelse med hensyn til reform af den offentlige forvaltning, men der er kun gjort begrænsede fremskridt på dette område. Der blev navnlig taget nogle vigtige positive skridt ved at udvikle overordnede strategier for reform af den offentlige forvaltning og forvaltningen af de offentlige finanser for 2022-2026, vedtage lovgivning med henblik på at gå videre med den første bølge af strømlining af offentlige organer og indlede udviklingen af en ny lønlov. Der er kun gjort få fremskridt med gennemførelsen af de eksisterende lovgivningsmæssige rammer for reform af den offentlige forvaltning.

Kosovo befinder sig stadig på et tidligt stadium med udviklingen af et velfungerende retssystem. Selv om der er gjort visse fremskridt, er den overordnede retspleje fortsat langsom, ineffektiv og sårbar over for ubehørig indflydelse. Der blev taget skridt til at påbegynde gennemførelsen af strategien og handlingsplanen for retsstatsprincippet og til at reformere de lovgivningsmæssige

rammer for anklagemyndigheden ved at ændre loven om Kosovos anklageråd. Der bør først og fremmest tages fat på reformen af retsvæsenet ved at forbedre gennemførelsen af de eksisterende redskaber til at sikre retssystemets integritet, uafhængighed og effektivitet. Regeringens tilsagn om fuldt ud at gennemføre Venedigkommissionens udtalelse om dokumentet om begrebet screening af dommere og anklagere i tæt samarbejde med EU hilses velkommen.

Kosovo befinder sig på et tidligt stadium/har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til bekæmpelse af korruption. I rapporteringsperioden blev der gjort visse fremskridt med vedtagelsen af vigtig lovgivning om bekæmpelse af korruption. Der er behov for at forbedre gennemførelsen af den overordnede retlige ramme. Der er behov for en vedvarende indsats for at opnå mere proaktive efterforskninger, endelige retsafgørelser og endelig konfiskation af aktiver. På trods af den indsats, der allerede er gjort, er der behov for en stærk politisk vilje til fortsat effektivt at imødegå systemiske korruptionsrisici og en solid strafferetlig reaktion på korruption på højt niveau.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og har gjort begrænsede fremskridt med hensyn til efterforskning og retsforfølgning af sager om organiseret kriminalitet. De effektive redskaber, der er omhandlet i straffeloven og loven om udvidede konfiskationsbeføjelser, udnyttes endnu ikke fuldt ud. Der blev gennemført en række vellykkede operationer rettet mod organiseret kriminalitet, herunder inden for rammerne af internationalt og grænseoverskridende samarbejde. Bekæmpelse af organiseret kriminalitet i det nordlige Kosovo er fortsat en udfordring.

Der blev gjort visse fremskridt i bekæmpelsen af terrorisme og bekæmpelsen og forebyggelsen af voldelig ekstremisme i overensstemmelse med de mål, der er fastsat i gennemførelsesordningen for EU-Kosovo vedrørende den fælles handlingsplan for terrorbekæmpelse for Vestbalkan. Kosovos myndigheder skal være mere effektive i deres bestræbelser på at bekæmpe hvidvask af penge, og den gældende lovgivning bør bringes i overensstemmelse med gældende EU-ret og internationale standarder. De retlige rammer garanterer stort set beskyttelsen af menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder i tråd med de europæiske standarder. Kosovo udviste vilje til at bekæmpe ulighed mellem kønnene. Der skal gøres mere for effektivt at sikre rettighederne for personer, der tilhører mindretal, herunder romaer⁵ og ashkalier og fordrevne personer, for at sikre ligestilling mellem kønnene i praksis og for at fremme beskyttelsen af kulturarven. Manglen på administrative instrukser om gennemførelse af loven om beskyttelse af børn er til hinder for yderligere fremskridt på dette område. Med hensyn til ytringsfrihed har Kosovo et vist niveau af forberedelse og et pluralistisk og livligt mediemiljø. Der er dog fortsat bekymringer med hensyn til offentlige smædekampagner, trusler og fysiske angreb på journalister. Den manglende finansielle bæredygtighed gør medierne, herunder det offentlige radio- og TV-selskab, sårbare over for politiske og forretningsmæssige interesser.

Kosovos myndigheder gjorde fortsat fremskridt inden for migrationsforvaltning. Migrationsstyringen og asylforvaltningen bør styrkes yderligere.

⁵ Alle disse grupper behandles under den bredere samlebetegnelse "romaer" inden for EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration.

Med hensyn til de økonomiske kriterier har Kosovo gjort visse fremskridt og befinder sig på et tidligt stadium i udviklingen af en fungerende markedsøkonomi. Økonomien var modstandsdygtighed under pandemien. Mangeårige strukturelle udfordringer såsom den udbredte uformelle økonomi, den meget udbredte korrupsion og en generelt svag retsstat hæmmer dog fortsat den private sektor.

Selv om budgetreglerne har været suspenderet siden 2020, førte det økonomiske opsving og formaliseringsgevinsterne til en kraftig stigning i skatteindtægterne og et lavt offentligt underskud i 2021. Som følge af den kraftige stigning i råvarepriserne steg inflationen betydeligt. Finanssektoren var fortsat stabil, og långivningen voksede fortsat. På trods af en stærk politisk opposition opnåede regeringen en forsvarlig budgetstilling i forbindelse med pensioner til krigsveteraner og Kosovos pensionsopsparingsfond.

Kosovo har gjort begrænsede fremskridt og befinder sig i en tidlig fase med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. Der er kun gjort få fremskridt med hensyn til at forbedre uddannelsernes kvalitet og afhjælpe kvalifikationskløften på arbejdsmarkedet. Kosovo har gjort visse fremskridt med hensyn til at forbedre vejinfrastrukturen og øge investeringerne i vedvarende energi, men den kulbaserede, forældede og upålidelige energiforsyning giver fortsat anledning til bekymring. Kosovo mangler stadig en langsigtet energistrategi. Kosovo har gjort visse fremskridt med digitaliseringen af økonomien.

Med hensyn til gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde har Kosovo fortsat deltaget i de fleste regionale fora. Kosovo opretholdt generelt gode forbindelser med Albanien, Montenegro og Nordmakedonien. Der er ingen ændringer i Kosovos formelle forbindelser med Bosnien-Hercegovina, som ikke anerkender Kosovos uafhængighed, og de to opretholder en streng visumordning.

Den EU-støttede dialog om normaliseringen af forbindelserne med Serbien fortsatte med regelmæssige månedlige møder på chefforhandlerniveau og et møde på højt plan i Bruxelles den 18. august 2022. Parterne vedtog en køreplan for gennemførelsen af energiaftalerne i juni 2022 og nåede i august 2022 til enighed om, at der kun skulle stilles krav om identitetskort ved rejser mellem Kosovo og Serbien. Kosovo skal engagere sig mere konstruktivt og gøre en yderligere betydelig indsats for at gennemføre alle tidligere aftaler og bidrage til at nå frem til en omfattende juridisk bindende normaliseringsaftale med Serbien. Det er afgørende, at der hurtigst muligt indgås en sådan aftale, således at Kosovo og Serbien hver især kan gøre fremskridt på vejen mod EU-medlemskab.

I rapporteringsperioden blev der gjort visse fremskridt med tilpasningen til europæiske standarder inden for statistik og finanskontrol, mens der kun blev gjort begrænsede fremskridt med tilpasningen til europæiske standarder for offentlige indkøb. På de fleste af de områder, der vedrører det indre marked, har Kosovo et vist niveau af forberedelse, på konkurrenceområdet. I rapporteringsperioden gjorde Kosovo visse fremskridt på alle områder undtagen inden for forbrugerpolitik og sundhedsbeskyttelse, hvor der kun blev gjort begrænsede fremskridt.

Kosovo har gjort visse fremskridt på områderne konkurrenceevne og inklusiv vækst (told, beskatning, økonomisk og monetær politik, digital omstilling og medier, erhvervs- og industripolitik, socialpolitik og beskæftigelse, uddannelse og kultur) og begrænsede fremskridt på forskningsområdet.

Med hensyn til den grønne dagsorden for Vestbalkan og bæredygtig konnektivitet gjorde Kosovo visse fremskridt på transportområdet og begrænsede fremskridt på områderne energi, miljø og klimaændringer. På området ressourcer og landbrug gjorde Kosovo visse fremskridt inden for fødevarer sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, men kun begrænsede fremskridt på landbrugsområdet.

Med hensyn til eksterne forbindelser og handelspolitik har Kosovo gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden og befinder sig i en tidlig forberedelsesfase. Kosovo har endnu ikke ratificeret tillægsprotokollerne til den centraleuropæiske frihandelsaftale om handelslettelser og handel med tjenesteydelser. Kosovo indførte eksportrestriktioner for en række landbrugsfødevarer uden begrundelse eller forudgående høring af Kommissionen.

Overordnet set skal Kosovo forbedre sin administrative kapacitet og koordinering på tværs af alle sektorer for at opnå en effektiv gennemførelse af gældende EU-ret.

Tyrkiet

Der er alvorlige mangler i den måde, som Tyrkiets **demokratiske institutioner** fungerer på. De demokratiske forhold blev yderligere forringet i rapporteringsperioden. Der var fortsat strukturelle mangler i præsidentsystemet. En række vigtige henstillinger fra Europarådet og dets organer er endnu ikke taget op. Parlamentet manglede fortsat de nødvendige midler til at stille regeringen til ansvar. Forfatningsstrukturen centraliserede fortsat beføjelserne hos præsidenten uden at sikre en sund og effektiv adskillelse af den udøvende, den lovgivende og den dømmende magt. Hvis der ikke er en effektiv kontrolmekanisme, er den udøvende magts demokratiske ansvarlighed fortsat begrænset til valg.

Selv om undtagelsestilstanden blev ophævet i juli 2018, er der fortsat visse lovbestemmelser, der tillægger regeringsembetsmænd særlige beføjelser og bibeholder mange af undtagelsestilstandens restriktive elementer. Undersøgelseskommissionen om undtagelsestilstanden har endnu ikke afsluttet undersøgelsen af sagerne om offentligt ansatte, der blev afskediget ved lovdekret under undtagelsestilstanden. I juli 2021 vedtog Tyrkiets parlament et lovforslag, der forlænger varigheden af nogle af de restriktive elementer i undtagelsestilstanden med yderligere et år.

Retsvæsenet havde fortsat systematisk fokus på medlemmer af oppositionspartierne i parlamentet i forbindelse med påståede terrorrelaterede lovovertrædelser. De retlige rammer for valg og politiske partier er fortsat problematiske. Spærregrænsen blev sænket fra 10 % til 7 %. Tyrkiet har endnu ikke efterkommet de resterende anbefalinger fra OSCE's Kontor for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder og Venedigkommissionen.

Koalitionsregeringens pres på borgmestre fra oppositionspartier førte til en yderligere svækkelse af det lokale demokrati. Borgmestre fra oppositionspartierne var genstand for administrative og retlige undersøgelser. Det lokale demokrati i den sydøstlige del af landet var fortsat alvorligt hæmmet. I den sydøstlige del af landet blev de tvangsafskedigede borgmestre fortsat erstattet af regeringsudpegede administratorer.

Situationen i den sydøstlige del af landet var fortsat meget bekymrende. I oktober 2021 forlængede Tyrkiets parlament militærets mandat til at iværksætte grænseoverskridende terrorbekæmpelsesoperationer i Syrien og Irak med yderligere to år. Den tyrkiske regering fortsatte sine indenlandske og grænseoverskridende sikkerheds- og militæroperationer i Irak og

Syrien. Sikkerhedssituationen var fortsat usikker i grænseområder med gentagne terrorhandlinger begået af Det Kurdiske Arbejderparti (PKK), som stadig står opført på EU's liste over personer, grupper og enheder, der er involveret i terrorhandlinger. EU fordømte utvetydigt PKK's angreb og udtrykte solidaritet med ofrenes familier. Regeringen har en legitim ret til og et ansvar for at bekæmpe terrorisme, men det er afgørende, at den gør det i overensstemmelse med retsstatsprincippet, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Antiterrorforanstaltninger skal være forholdsmæssige. Der skete ingen udvikling vedrørende genoptagelsen af en troværdig politisk fredsproces for at nå frem til en holdbar løsning.

Der var fortsat alvorlige tilbageskridt med hensyn til **civilsamfundsspørgsmål**. Civilsamfundsorganisationerne stod over for et øget pres, og deres råderum til at operere frit blev stadig mindre, hvilket indskrænkede deres ytrings-, forenings- og forsamlingsfrihed. Gennemførelsen af loven om forebyggelse af finansiering af spredning af masseødelæggelsesvåben medførte yderligere restriktioner for civilsamfundsorganisationer.

Den civile kontrol med sikkerhedsstyrkerne er ikke blevet konsolideret. Militær-, politi- og efterretningstjenesternes ansvarlighed var fortsat meget begrænset. Den parlamentariske kontrol med sikkerhedsinstitutionerne skal styrkes. I juli forlængede parlamentet pensionsalderen for generalstabschefen fra 67 til 72 år, hvilket gav den siddende generalstabschef mulighed for at gøre tjeneste i endnu et år, hvorimod fly- og flådecheferne er gået på pension.

Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt med hensyn til **reform af den offentlige forvaltning**. Der blev ikke gjort fremskridt i løbet af rapporteringsperioden. Landet har endnu ikke en omfattende dagsorden for reform af den offentlige forvaltning og forvaltningen af de offentlige finanser, og regeringen har ikke indledt nogen omfattende reform af den offentlige forvaltning. Administrationens ansvarlighed er utilstrækkelig, og forvaltningen af menneskelige ressourcer skal forbedres. Politikudformningen er ikke baseret på evidensbaserede metoder og deltagelsesmekanismer. Politiseringen af administrationen fortsatte. Kvinders repræsentation i ledende stillinger i den offentlige sektor var fortsat lav.

Tyrkiets **retssystem** befinder sig i en tidlig forberedelsesfase. De alvorlige tilbageskridt, der er observeret siden 2016, fortsatte i rapporteringsperioden. Der var fortsat bekymring, navnlig over retsvæsenets systemiske mangel på uafhængighed og ubehørigt pres på dommere og anklagere. Der blev især udtrykt bekymring over retsvæsenets manglende overholdelse af internationale og europæiske standarder, navnlig i forbindelse med afvisningen af at gennemføre Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelser. Gennemførelsen af handlingsplanen for menneskerettigheder fra 2021 og strategien for reform af retsvæsenet fra 2019 fortsatte. I begge dokumenter blev der imidlertid ikke taget fat på større mangler i det tyrkiske retsvæsen, og der var ingen plan for væsentlige forbedringer af retssystemet overordnede funktion. Kun 515 dommere eller anklagere, der blev afskediget efter kupforsøget, blev genindsat, selv om flere var blevet frikendt. Manglen på objektive, meritbaserede, standardiserede og forud fastsatte kriterier for ansættelse og forfremmelse af dommere og anklagere giver fortsat anledning til bekymring.

Med hensyn til **bekæmpelse af korruption** befandt Tyrkiet sig fortsat på et tidligt stadium i forberedelserne og gjorde ingen fremskridt i rapporteringsperioden. Landet har ikke oprettet korruptionsbekæmpende organer i overensstemmelse med internationale forpligtelser. Den retlige ramme og institutionelle struktur skal forbedres for at begrænse den politiske og ubehørig indflydelse i forbindelse med efterforskning, retsforfølgning i korruptionssager. De offentlige institutioners ansvarlighed og gennemsigtighed skal forbedres. Manglen på en strategi

og en handlingsplan for korruptionsbekæmpelse viste, at der ikke var vilje til at sætte beslutsomt ind over for korruption. De fleste af henstillingerne fra Europarådets Sammenslutning af Stater mod Korruption (Greco) er ikke blevet gennemført. Generelt er korruption udbredt og vækker stadig bekymring.

Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**, men der er kun gjort begrænsede fremskridt generelt. Udarbejdelsen af en international aftale om udveksling af personoplysninger mellem Europol og de tyrkiske myndigheder med kompetence til at bekæmpe grov kriminalitet og terrorisme er endnu ikke afsluttet, da den tyrkiske databeskyttelseslovgivning endnu ikke er i overensstemmelse med gældende EU-ret. De retlige rammer for bekæmpelse af hvidvask af penge og terrorfinansiering skal forbedres i overensstemmelse med henstillingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe (FATF) og fra Venedigkommissionen vedrørende loven om forebyggelse af finansiering af spredning af masseødelæggelsesvåben.

Menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder blev fortsat forværret. Mange af de foranstaltninger, der blev indført under undtagelsestilstanden, er fortsat i kraft. Den retlige ramme omfatter generelle garantier for respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder, men lovgivningen og dens gennemførelse skal stadig bringes i overensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. Europarådets Parlamentariske Forsamling fortsatte med at overvåge Tyrkiets respekt for menneskerettighederne, demokratiet og retsstatsprincippet. Tyrkiets fortsatte afvisning af at gennemføre visse af Menneskerettighedsdomstolens afgørelser, navnlig i sagerne om Selahattin Demirtaş og Osman Kavala, giver anledning til alvorlig bekymring for retsvæsenets overholdelse af internationale og europæiske standarder og Tyrkiets tilsagn om at fremme retsstatsprincippet og respekten for de grundlæggende rettigheder. Den traktatbrudsprocedure, som Europarådet indledte mod Tyrkiet i februar 2022 for manglende gennemførelse af Kavala-dommen, er endnu et benchmark for, at Tyrkiet bevæger sig væk fra de standarder for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, som Tyrkiet har tilsluttet sig som medlem af Europarådet. I juli fastslog Domstolen, at Tyrkiet ikke havde gennemført Menneskerettighedsdomstolens dom fra 2019 i Kavala-sagen.

Handlingsplanen for menneskerettigheder, der blev vedtaget i 2021, blev fortsat gennemført, men den behandler ikke kritiske spørgsmål og har ikke ført til en forbedring af den generelle menneskerettighedssituation.

Med hensyn til ytringsfrihed fortsatte de alvorlige tilbageskridt konstateret i de seneste år. Gennemførelsen af straffelovgivningen vedrørende national sikkerhed og bekæmpelse af terrorisme var fortsat i strid med den europæiske menneskerettighedskonvention og andre internationale standarder og afveg fortsat fra Menneskerettighedsdomstolens retspraksis. Restriktive foranstaltninger gennemført af statslige institutioner og øget pres med retslige og administrative midler undergraver fortsat udøvelsen af ytringsfriheden. Der blev fortsat anlagt straffesager mod og afsagt domme over journalister, menneskerettighedsforkæmpere, advokater, forfattere, oppositionspolitikere, studerende, kunstnere og brugere af sociale medier.

Der skete yderligere tilbageskridt på området forsamlings- og foreningsfrihed. Der var gentagne forbud, overdreven magtanvendelse og indgreb i fredelige demonstrationer, efterforskninger og retssager, og demonstranter blev pålagt administrative bøder på grund af anklager om terrorrelaterede aktiviteter eller overtrædelse af loven om demonstrationer og marcher.

Rettighederne for de dårligst stillede grupper og personer, der tilhører minoriteter, skal beskyttes bedre. Romaerne var i vid udstrækning udelukket fra formelt arbejde, og deres levevilkår blev alvorligt forringet. Kønsbaseret vold, forskelsbehandling og hadefuld tale mod mindretal (navnlig lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede, interkønnede og queerpersoner (LGBTIQ)) giver stadig anledning til alvorlig bekymring.

Tyrkiet har gjort visse fremskridt med hensyn til **migrations- og asylpolitikken**. Erklæringen fra EU og Tyrkiet var fortsat den vigtigste ramme for samarbejdet mellem EU og Tyrkiet, og EU's drøftelser med Tyrkiet om migration blev intensiveret. Der blev gjort visse fremskridt med hensyn til yderligere styrkelse overvågnings- og beskyttelseskapaciteten ved landgrænsen til Iran. Tilbagesendelsen af irregulære migranter fra de græske øer i henhold til erklæringen fra EU og Tyrkiet var fortsat suspenderet, som den har været siden marts 2020. I 2021 steg antallet af irregulære migranter på de fleste ruter i forhold til 2020. Stigningen kan delvis skyldes ophævelsen af de foranstaltninger, som landene i regionen traf i 2020 for at inddæmme covid-19-pandemien. Selv om antallet af irregulære indrejser til Grækenland er faldet sammenlignet med tallene før covid-19, er antallet af irregulære indrejser til Italien og til de regeringskontrollerede områder i Cypern steget betydeligt i det seneste år, og der er blevet etableret nye smuglerruter. Tyrkiet har endnu ikke gennemført bestemmelserne om tredjelandsstatsborgere i tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Tyrkiet, der trådte i kraft i oktober 2017. Samlet set var antallet af ulovlige grænsepassager mellem Tyrkiet og Grækenland betydeligt lavere end før vedtagelsen af erklæringen fra EU og Tyrkiet.

Tyrkiet fortsatte med at gøre en betydelig indsats for at huse og opfylde behovene hos et af de største flygtningesamfund i verden. Ud af det fulde driftsbudget på 6 mia. EUR under faciliteten for flygtninge, var over 4,7 mia. EUR blevet udbetalt i juni 2022. Der er behov for effektive integrationsforanstaltninger for at håndtere den fortsatte tilstedeværelse af flygtninge i landet. Adgangen til folkesundhed for migranter og flygtninge bør forbedres. Ingen af de udestående benchmarks for visumliberalisering blev opfyldt. Tyrkiet skal stadig tilpasse sin lovgivning yderligere til gældende EU-ret om visumpolitik.

Tyrkiets ensidige **udenrigspolitik** var fortsat i strid med EU's prioriteter under den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP), navnlig på grund af landets militære aktion i Syrien og Irak og manglende tilpasning til EU's restriktive foranstaltninger over for Rusland. Tyrkiet fastholdt en meget lav tilpasningsgrad til EU's holdning til udenrigs- og sikkerhedspolitikken på 7 % (pr. august 2022). Tyrkiets militære støtte til Libyen, herunder udsendelse af fremmedkrigere til landet, og landets vedvarende kritik af og manglende samarbejde med operation IRINI skader EU's effektive bidrag til gennemførelsen af FN's våbenembargo og har ført til modstridende tilgange til Libyen. Tyrkiet er fortsat en kritisk vigtig aktør i den syriske krise og deler sammen med EU målet om et stabilt og velstående Syrien. Landets tropper var imidlertid fortsat til stede mange steder i regionen og i andre dele af det nordlige Syrien. Tyrkiets sikkerhedsproblemer i forbindelse med det nordlige Syrien bør løses ved brug af politiske og diplomatiske midler, ikke ved hjælp af militære aktioner, og under fuld overholdelse af den humanitære folkeret.

Den russiske angrebskrig mod Ukraine blev anerkendt af Tyrkiet som en krigstilstand, og Tyrkiet fordømte det russiske angreb. Tyrkiet håndhævede Montreuxkonventionen, således at krigsskibes passage var begrænset til de skibe, der vendte tilbage til deres baser. Tyrkiske virksomheder fortsatte med at sælge forsvarsmateriel til Ukraine. Tyrkiet har arbejdet på at lette forhandlingerne mellem Ukraine og Rusland og på nedtrapning og indgåelse af en våbenhvile.

Landet iværksatte også et diplomatisk initiativ for at lette eksporten af ukrainsk korn. Den aftale, som Ukraine og Rusland nåede til enighed om den 22. juli i Istanbul, og som blev støttet af FN og Tyrkiet, ville ikke have været mulig uden den konstruktive rolle, som Tyrkiet, der også er involveret i at lette gennemførelsen af aftalen, spillede. Ikke desto mindre afstod Tyrkiet fra at tilslutte sig EU's sanktioner mod Rusland. Tyrkiet har undertegnet et aftalememorandum om udvikling af økonomiske og handelsmæssige forbindelser med Rusland.

Dynamikken i forbindelserne mellem EU og Tyrkiet siden december 2020 efter nedtrapningen i det østlige Middelhavsområde var stor i flere måneder, før spændingerne i Det Ægæiske Hav brød ud igen i april 2022. Efter den anden revision af rammen for restriktive foranstaltninger forlængede Rådet i november 2021 ordningen med yderligere et år indtil den 12. november 2022. På nuværende tidspunkt er der sanktioner mod to personer. Selv om Tyrkiet ikke foretog ikkettilladte boreaktiviteter i det østlige Middelhav i rapporteringsperioden, har spændingerne været stigende. Tyrkiske krigsskibe hindrede ulovligt undersøgelsesaktiviteter i Cyperns eksklusive økonomiske zone. Tyrkiets militære øvelser i Cyperns havområder fortsatte. På trods af det internationale samfund og navnlig EU, der har fordømt Tyrkiets ensidige skridt, fortsatte Tyrkiet den yderligere genåbning af den indhegnede bydel Varosha i Cypern.

Tyrkiet er nødt til utvetydigt at forpligte sig til at opretholde gode forbindelser til sine nabolande, overholde internationale aftaler og finde en fredelig løsning på tvister i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt, herunder om nødvendigt ved hjælp af Den Internationale Domstol.

I juni 2022 udtrykte Det Europæiske Råd dyb bekymring over Tyrkiets seneste gentagne handlinger og udtalelser. Rådet mindede om sine tidligere konklusioner og erklæringen fra marts 2021 og gentog, at Tyrkiet skal respektere alle EU-medlemsstaters suverænitet og territoriale integritet. Det understregede, at Det Europæiske Råd forventer, at Tyrkiet fuldt ud respekterer folkeretten, nedtrapper spændingerne af hensyn til den regionale stabilitet i det østlige Middelhavsområde, fremmer gode naboskabsforbindelser på en holdbar måde og fuldt ud respekterer folkeretten. Det Europæiske Råd har gentagne gange understreget EU's strategiske interesse i et stabilt og sikkert miljø i det østlige Middelhavsområde og i udviklingen af et samarbejdsbaseret og gensidigt fordelagtigt forhold til Tyrkiet. Med henblik herpå bekræftede Det Europæiske Råd på ny, at det er rede til at samarbejde med Tyrkiet på en trinvis, forholdsmæssig og reversibel måde på en række områder af fælles interesse under forudsætning af, at Tyrkiet opfylder de betingelser, der er fastsat i tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd, og at nedtrapningen i det østlige Middelhav opretholdes.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** er den tyrkiske økonomi **langt fremme**, men der er **ikke sket fremskridt** i rapporteringsperioden. Der er fortsat alvorlig bekymring over, hvorvidt Tyrkiets markedsøkonomi fortsat fungerer korrekt, da der er sket tilbageskridt på vigtige områder såsom gennemførelsen af den monetære politik og de institutionelle og lovgivningsmæssige rammer. Økonomien blev kraftigt genoprettet efter covid-19-krisen og voksede med 11,4 % i 2021 og med mere end 7 % i første halvår 2022 på trods af konsekvenserne af Ruslands invasion af Ukraine. Landets alt for løse monetære politik og manglende politisk troværdighed har svækket liraen og bragt den officielle inflation op på over 80 %, hvilket er det højeste niveau i over 20 år. Højere priser på importerede råvarer øgede uligevægten på betalingsbalancen, hvilket fortsat er en kilde til stor sårbarhed i en situation med øget usikkerhed og et lavt niveau af internationale reserver. Budgetgennemførelsen var bedre end planlagt, men den offentlige gæld steg, og finanspolitikken er i stigende grad kommet under pres

som følge af mislykkede forsøg på at bremse den stigende inflation og understøtte den nationale valuta.

De institutionelle og lovgivningsmæssige rammer er fortsat skrøbelige, navnlig med hensyn til forudsigelighed, gennemsigtighed og gennemførelse af bestemmelser. Der blev taget nogle vigtige skridt til at forbedre bilæggelsen af handelstvister. Trods en gradvis tilbagegang tegner den uformelle sektor sig stadig for en betydelig del af den økonomiske aktivitet. Staten griber fortsat ind i prisfastsættelsesmekanismerne. I forbindelse med statsstøtte mangler der passende gennemførelsesregler, håndhævelse og gennemsigtighed. Banksektoren forblev stort set stabil, og kapitalgrundlaget lå over de lovgivningsmæssige krav. Antallet af misligholdte lån faldt, og rentabiliteten blev forbedret, men risiciene for dollarisering og for den finansielle stabilitet steg. Arbejdsmarkedet blev genoprettet efter pandemien, men der er stadig store strukturelle udfordringer såsom en meget betydelig kønsskævhed, en høj ungdomsarbejdsløshed og store regionale forskelle.

Tyrkiet har et godt forberedelsesniveau og har i rapporteringsperioden kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til at udvikle sin evne til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. Trods visse fremskridt inden for erhvervsuddannelse er der fortsat et misforhold mellem uddannelsessystemet og arbejdsmarkedets behov. Udgifterne til forskning og udvikling steg fortsat meget langsomt og lå stadig et godt stykke under regeringens mål. Investeringsaktiviteten aftog i andet halvår 2021. Der er fortsat sket fremskridt med hensyn til diversificering af energiforsyningen og forøgelse af andelen af energi fra vedvarende energikilder. Udvidelsen af praksissen med krav om lokalt indhold giver anledning til bekymring. Tyrkiet fjernede noget af den tillægstold, som Tyrkiet havde indført i strid med forpligtelserne i henhold til toldunionen mellem EU og Tyrkiet, men omfattende afvigelser fra forpligtelserne i toldunionen mellem EU og Tyrkiet er til hinder for bilateral handel.

Tyrkiet er moderat forberedt på området **offentlige indkøb**, men har ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden, og der er fortsat store mangler i tilpasningen til gældende EU-ret. Tyrkiet fortsatte de diskriminerende indenlandske prisfordele og modregningspraksis, der favoriserer lokalt indhold. Tyrkiet er moderat forberedt på **statistikområdet** og har gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden. De hyppige ledelsesmæssige ændringer i det tyrkiske statistiske kontor i løbet af de seneste år, herunder i rapporteringsperioden, har undergravet institutionens troværdighed betydeligt. Der er gentagne gange rejst tvivl om pålideligheden af vigtige økonomiske data. Tyrkiet har et godt forberedelsesniveau med hensyn til **finanskontrol**, selv om der ikke er gjort fremskridt i rapporteringsperioden. Politikpapiret om offentlig intern finanskontrol er endnu ikke blevet ajourført, og netværket af koordineringstjenester for bekæmpelse af svig (AFCOS) er endnu ikke blevet genoprettet.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** var Tyrkiets tilpasning til gældende EU-ret fortsat meget begrænset og skete primært på et ad hoc-grundlag.

Klyngen for det indre marked er afgørende for, at toldunionen mellem EU og Tyrkiet kan fungere godt, og for at Tyrkiet kan integreres i EU's indre marked. Forberedelserne på områderne fri bevægelighed for arbejdstagere og etableringsret samt fri udveksling af tjenesteydelser befinder sig på et tidligt stadium, da mange erhverv er lukkede for EU-borgere. Tyrkiet har opnået et godt niveau af forberedelse med hensyn til fri bevægelighed for varer. Der var fortsat tekniske handelshindringer. Tyrkiet er moderat forberedt med hensyn til fri bevægelighed for kapital, da der fortsat er begrænsninger for udenlandsk ejerskab og for

kapitalbevægelser. Tyrkiet skal fortsat behandle udestående spørgsmål i sin ramme for bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme.

Tyrkiet er nået langt inden for selskabsret og skal gøre yderligere fremskridt med tilpasningen til gældende EU-ret. Tyrkiet har et godt forberedelsesniveau inden for intellektuel ejendomsret, men der er behov for at forbedre håndhævelsen. Tyrkiet har opnået et vist forberedelsesniveau inden for konkurrencepolitikken. Der er fortsat alvorlige problemer med de lovgivningsmæssige rammer, håndhævelseskapaciteten og gennemsigtigheden på statsstøtteområdet. Tyrkiet har et godt forberedelsesniveau inden for finansielle tjenesteydelser og har gjort visse fremskridt, herunder i forbindelse med udviklingen af nye alternative finansieringsinstrumenter. Der er et godt niveau af forberedelse med hensyn til den lovgivningsmæssige tilpasning af forbruger- og sundhedsbeskyttelsen, og der er gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til tilpasning til gældende EU-ret og styrkelse af det tværsektorielle samarbejde.

Inden for **klyngen for konkurrenceevne og inklusiv vækst** har Tyrkiet et vist niveau af forberedelse inden for digital omstilling og medier, selv om der fortsat er tilbageskridt. Tyrkiets forberedelser inden for videnskab og forskning er langt fremme, og Tyrkiet gjorde gode fremskridt i rapporteringsperioden, navnlig med indgåelsen af associeringsaftalen for Horisont Europa for perioden 2021-2027. Tyrkiet er moderat forberedt inden for uddannelse og kultur og har gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til erhvervsuddannelse, nationale kvalifikationssystemer og Tyrkiets deltagelse i EU-programmer.

Med hensyn til de økonomirelaterede kapitler var der fortsat tilbageskridt på områder såsom den økonomiske og monetære politik, hvilket afspejlede en ineffektiv politik til sikring af prisstabilitet og forankring af inflationsforventningerne. Centralbanken er fortsat under et betydeligt politisk pres, og dens funktionelle uafhængighed skal genoprettes. Tyrkiet har gjort begrænsede fremskridt inden for erhvervs- og industripolitik, og der er stadig ikke taget fat på store udfordringer i forbindelse med foranstaltninger, der er uforenelige med EU's industripolitiske principper. Der blev ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden på området socialpolitik og beskæftigelse, og der var fortsat bekymring over fagforeningsrettigheder, mangel på reel social dialog og vedvarende uformel økonomisk aktivitet.

Selv om Tyrkiet er moderat forberedt på skatteområdet, har landet ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden, og der er fortsat behov for en klar strategi, der forhindrer hyppige ændringer i skattesatserne og muliggør udveksling af skatteoplysninger med alle EU's medlemsstater. Tyrkiet er fortsat godt forberedt med hensyn til toldunionen, men har gjort begrænsede fremskridt, navnlig ved at fjerne visse yderligere toldsatser på import af varer med oprindelse i tredjelande. Tyrkiet opfylder imidlertid fortsat ikke sine forpligtelser i henhold til toldunionen mellem EU og Tyrkiet, hvilket bidrager til en lang række handelshindringer.

Med hensyn til **klyngen for den grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** er Tyrkiet moderat forberedt på det transportpolitiske område. Landet gjorde begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden, hovedsagelig i forbindelse med vedtagelsen af en plan for en betydelig forøgelse af brugen af jernbanetransport. Tyrkiet er moderat forberedt på energiområdet og har generelt gjort begrænsede fremskridt. Der blev fortsat gjort fremskridt med udbredelsen af vedvarende energi, med reformer i naturgassektoren og med tilpasning af lovgivningen om nuklear sikkerhed. Tyrkiet er langt fremme med hensyn til transeuropæiske net og har gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til energinet, takket være en gnidningsløs drift af trans-Anatolia-rørledningen. Opførelsen af Halkali-Kapikule-jernbanelinjen, der forbinder den bulgarske grænse

til Istanbul, fortsatte. Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse inden for miljø og klimaændringer, men har generelt ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden. Tyrkiet står over for kritiske miljø- og klimaudfordringer, både med hensyn til modvirkning og tilpasning. Der skal udarbejdes og gennemføres mere ambitiøse og bedre koordinerede miljø- og klimapolitikker. Tyrkiet har stadig ikke øget og gennemført sit bidrag til Parisaftalen om klimaændringer og fuldført tilpasningen til gældende EU-ret om klimaindsatsen.

Med hensyn til **klyngen for ressourcer, landbrug og samhørighed**, opnåede Tyrkiet et vist niveau af forberedelse inden for landbrug og udvikling af landdistrikter. Der var fortsat tilbageskridt i rapporteringsperioden, da landbrugspolitikken fortsat bevæger sig væk fra hovedprincipperne i EU's fælles landbrugspolitik, og Tyrkiet fortsatte med at begrænse importen af landbrugsprodukter fra EU. Tyrkiet er en stor eksportør af fødevarer til EU og har kun gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden inden for fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik. Fuld gennemførelse af gældende EU-ret på dette område kræver en betydelig yderligere indsats. Tyrkiet er moderat forberedt på fiskeriområdet og har fortsat gjort gode fremskridt, navnlig med gennemførelsen af den nye fiskerilovgivning, ressource- og flådeforvaltning samt inspektion og kontrol. Tyrkiet er moderat forberedt inden for regionalpolitik og samordning af strukturinstrumenterne og gjorde fortsat visse fremskridt med hensyn til at fremskynde absorptionen af IPA II-midler. Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til finansielle og budgetmæssige bestemmelser, men har generelt ikke gjort fremskridt i rapporteringsperioden.

I **klyngen for eksterne forbindelser** er Tyrkiet moderat forberedt på området eksterne forbindelser og har gjort begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden, navnlig på grund af den fortsatte afvigelse fra den fælles toldtarif. Der var fortsat afvigelser fra EU's generelle toldpræferenceordning, hvilket er i strid med toldunionen mellem EU og Tyrkiet. Tyrkiets officielle udviklingsbistand var i vid udstrækning rettet mod humanitær bistand til syrisk relaterede aktiviteter på Tyrkiets eget område. Tyrkiet har opnået et vist forberedelsesniveau på det udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske område. Samlet set var Tyrkiets udenrigspolitik fortsat i strid med EU's prioriteter under den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP). Tyrkiets manglende tilpasning til EU's restriktive foranstaltninger over for Rusland giver anledning til særlig bekymring på grund af den frie bevægelighed for varer, herunder produkter med dobbelt anvendelse, inden for toldunionen mellem EU og Tyrkiet. Dette skaber en risiko for at undergrave EU's restriktive foranstaltninger. Hvis toldunionen fortsat skal fungere, skal parterne overholde de eksisterende regler fuldt ud, og de må ikke undergrave den gensidige tillid.

Generelt er der på mange områder behov for en betydelig yderligere indsats for at tilpasse lovgivningen til gældende EU-ret. På alle områder er der behov for en betydelig forbedring af gennemførelsen og håndhævelsen. Hvis Tyrkiet skal gøre yderligere fremskridt, er det afgørende at sikre de regulerende myndigheders uafhængighed og udvikle den administrative kapacitet.

Bilag 2. Gennemførelse af den økonomiske plan og investeringsplanen for Vestbalkan (EIP)

2021 var det første år med fuld gennemførelse af den økonomiske plan og investeringsplanen for Vestbalkan, der blev vedtaget den 6. oktober 2020. Planen sigter mod at opnå en tættere integration og at bygge bro over den socioøkonomiske kløft mellem regionen og EU, støtte den grønne og digitale genopretning efter covid-19 og bringe Vestbalkan tættere på EU's indre marked. Det er også den rette ramme til at støtte Vestbalkan i at imødegå energikrisen og konsekvenserne af den russiske krig i Ukraine. Den fokuserer på flagskibsinvesteringer og politiske initiativer, der matcher EU's politiske prioriteter og reaktioner. Den støtter konnektivitet i regionen og med EU inden for energi, transport og digital økonomi. Den støtter udviklingen af den private sektor og menneskelig kapital, herunder innovation. Den bygger på en pakke på 9 mia. EUR i EU-tilskud og garantifaciliteten for Vestbalkan, som forventes at tiltrække kapital til op til 20 mia. EUR i investeringer.

Disse investeringers indvirkning på regionens økonomi forventes at blive forstærket af håndgribelige fremskridt i gennemførelsen af projektet vedrørende det fælles regionale marked og de økonomiske reformprogrammer samt fortsatte fremskridt på retsstatsområdet og med forvaltningen af de offentlige finanser og reformen af den offentlige forvaltning.

EIP-prioriteterne gennemføres gennem øget politisk engagement og politisk dialog på disse områder samt gennem mere målrettet finansiel EU-bistand, der ydes via instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA III). I forbindelse med den russiske aggression mod Ukraine tilvejebringer EIP også passende værktøjer til at hjælpe regionen med at håndtere dens økonomiske konsekvenser, navnlig ved at fremme energiomstillingen og lette en større diversificering af energikilder.

Den praktiske gennemførelse af planen begyndte i februar 2022 med vedtagelsen af et investeringstilskud på i alt 1,3 mia. EUR under investeringsrammen for Vestbalkan til finansiering af 24 flagskibsinvesteringsprojekter med en samlet investeringsværdi på 3,3 mia. EUR⁶. Dette kommer oven i en tilførsel af 100 mio. EUR fra det regionale energieffektivitetsprogram (REEP+) i de kommende år for at udvide "EU-renoveringsbølgen" til at omfatte Vestbalkan. Kommissionen har også vedtaget et EU-bidrag på 560 mio. EUR over den syvårige periode til IPARD-programmerne for Albanien, Nordmakedonien, Montenegro og Serbien. Disse programmer støtter landbrugsvirksomheder og landbrugsbedrifter i deres grønne og digitale omstilling og gennemførelsen af mere bæredygtige modeller for fødevarerproduktion som led i EIP. IPA III bidrager til gennemførelsen af EIP inden for rammerne af bilaterale og regionale programmer med alle økonomier på Vestbalkan.

Med hensyn til **konnektivitet inden for transport** fokuseres der både på at udvikle den nødvendige infrastruktur til transport ad landevej, bane og vandveje i overensstemmelse med prioriteterne for de transeuropæiske net og på at opgradere og gøre den eksisterende infrastruktur grønnere for at bidrage til intelligente mobilitetsløsninger i overensstemmelse med den grønne dagsorden. Prioriteten gennemføres ved hjælp af flagskib 1, 2 og 3 i EIP med fokus på at forbinde henholdsvis nord og syd, øst og vest og forbinde kystregionerne.

I rapporteringsperioden fortsatte arbejdet med alle de konnektivetsinvesteringsprojekter, der er vedtaget inden for rammerne af konnektivetsdagsordenen i de foregående år, og en række

⁶ <https://www.wbif.eu/wbif-investments>.

projekter blev afsluttet, navnlig langs Middelhavskorridoren og jernbanekorridoren Orienten/det østlige Middelhav samt to grænsebroer (Svilaj og Gradiska). Det operationelle udvalg for investeringsrammen for Vestbalkan har også godkendt finansieringen af 13 nye transportinfrastrukturinvesteringsprojekter med EU-midler på over 1 mia. EUR.

En vigtig milepæl for regionen har været vedtagelsen af de fem sektorspecifikke handlingsplaner (jernbaner, veje, trafiksikkerhed, transportfremme, vandvejstransport og multimodalitet) og strategien for bæredygtig og intelligent mobilitet for Vestbalkan, som blev udarbejdet i samarbejde med det permanente sekretariat for transportfællesskabstraktaten. Den femårige rullende arbejdsplan, som de seks partnere har godkendt, er et supplerende planlægningsredskab for reformforanstaltningerne og de infrastrukturinvesteringer, som regionen skal prioritere i de kommende år.

Kommissionen er sammen med EIB og EBRD i færd med at udvikle programmet for sikker og bæredygtig transport med et budget på 80 mio. EUR til støtte for intelligente og bæredygtige mobilitetsløsninger gennem dekarbonisering og digitalisering. Der vil blive ydet støtte til projekter vedrørende f.eks. forbedring af sikkerheden ved jernbaneoverskæringer, modernisering af udvalgte grænseovergange, forbedring af vejstrækninger med høj risiko, indførelse af intelligente transportsystemer og infrastruktur for alternative brændstoffer og til foranstaltninger i forbindelse med klimatilpasning, beskyttelse af biodiversitet og nedbringelse af forurening.

Efter den vellykkede indførelse af "grønne baner" i regionen under covid-19-pandemien arbejdes der også på at afprøve grønne baner mellem Vestbalkan og EU som led i foranstaltningerne til transportfremme. I praksis fører grønne baner til kortere ventetider ved grænseovergangssteder, forenkling af kontrol og begrænsning af formaliteter og omkostninger. Den 7. juli 2022 blev der undertegnet et aftalememorandum om oprettelse af en funktionel grøn bane mellem Nordmakedonien og Grækenland.

Der arbejdes også på revisionen af TEN-T-nettet på Vestbalkan, som sandsynligvis vil blive afsluttet ved udgangen af 2022, med henblik på at ajourføre listen over hovedtransportnettet og det samlede transportnet.

Med hensyn til finansielle forpligtelser under de bilaterale programmer og flerlandeprogrammerne under IPA for 2021 blev der afsat i alt 350 mio. EUR til transport og intelligent mobilitet.

Energikonnectivitet og -omstilling understøttes af tre flagskibsinitiativer vedrørende investeringer i vedvarende energikilder, renoveringsbølgen vedrørende energieffektivitet og fremme af omstillingen fra kul. Energisikkerhed og diversificering af forsyningen støttes også i lyset af den igangværende krig i Ukraine.

I rapporteringsperioden blev der godkendt seks projekter vedrørende vedvarende energi til finansiering under investeringsrammen for Vestbalkan, herunder rehabiliteringen af vandkraftværket i Fierza i Albanien, tre projekter vedrørende solenergianlæg i Nordmakedonien og Albanien og et projekt vedrørende intelligent måling i eldistributionssystemet i Serbien. Der blev også afsat midler til opførelsen af et segment af den transbalkanske eltransmissionskorridor.

For at fremme vedvarende energikilder og energieffektivitet og støtte fremskridt inden for renovering af offentlige og private bygninger tilfører Kommissionen yderligere 100 mio. EUR til det regionale energieffektivitetsprogram inden for rammerne af en gennemførelsesaftale, der skal indgås med EBRD og KfW inden udgangen af 2022. I april 2022 afgav det operationelle udvalg

for investeringsrammen for Vestbalkan en positiv udtalelse om finansieringen af en særlig garantifacilitet på 45 mio. EUR for projekter, der primært vedrører energieffektivitet og vedvarende energi.

I henhold til energifællesskabstraktaten skal landene på Vestbalkan inden udgangen af 2022 forpligte sig til dekarboniseringsmålene for 2030. De skal på dette grundlag derefter udvikle strategier for at nå dem gennem individuelle integrerede energi- og klimaplaner. Omstillingen fra kul i regionen, hvor man i de fleste områder er stærkt afhængige af fossile brændstoffer, vil være en stor socioøkonomisk udfordring. Kommissionen har derfor støttet oprettelsen og driften af en samarbejdsplatform for kulregioner under omstilling i det vestlige Balkan og Ukraine, der afspejler et lignende EU-initiativ. En lang række bilaterale udvekslinger med EU's regioner har allerede fundet sted, mens andre planlægges. Der er planlagt en plenarkonference for platformen i slutningen af 2022.

Med hensyn til finansielle forpligtelser under IPA-programmeringen for 2021 har Kommissionen afsat 114 mio. EUR til projekter vedrørende ren energi på både regionalt og bilateralt plan.

Digital omstilling støtter regionens digitale omstilling — gennem teknisk bistand og gennem investeringer. Den har fokus på de lovgivningsmæssige reformer, der fremmer udviklingen af et marked for digitale tjenester, og på at fremme investeringer i innovative digitale løsninger og digital infrastruktur. Med hensyn til sidstnævnte aspekt støttes prioriteten af flagskib 8 i EIP, digital infrastruktur.

Med hensyn til reformer af de retlige rammer fører Kommissionen en årlig reguleringsdialog om digital politik med regionen og støtter de årlige digitale topmøder på højt plan med landene på Vestbalkan. De seks økonomier har tilsluttet sig erklæringen om internettets fremtid af 28. april 2022⁷. I erklæringen, der er undertegnet af over 60 internationale partnere til dato, fastlægges visionen og principperne for et pålideligt internet. Regionen er også fuldt ud inddraget i arbejdet i Sammenslutningen af Europæiske Tilsynsmyndigheder inden for Elektronisk Kommunikation. Kommissionen har sammen med Det Regionale Samarbejdsråd bidraget til at sikre den regionale roamingaftale, som førte til indførelsen af en ordning for roaming til hjemmetakst i regionen pr. 1. juli 2021. Efter udarbejdelsen af en køreplan for gradvis nedsættelse af roamingtaksterne mellem regionen og EU i 2021 forhandles der i øjeblikket med teleoperatører på Vestbalkan og i EU om en frivillig nedsættelse af disse takster, eventuelt første gang i 2023.

Sideløbende hermed fremmer EU udviklingen af nye digitale løsninger inden for forskellige aspekter af økonomien på Vestbalkan, herunder transport, energi, logistik, forvaltning, handel osv. Et vigtigt initiativ til fremme af sådanne løsninger er det årlige Balkathon, som belønner innovative digitale omstillingsprojekter. EU støtter ligeledes udviklingen af digitale færdigheder i de enkelte lande i regionen. En vurdering af den digitale færdighedskløft i alle seks økonomier er i øjeblikket ved at blive afsluttet.

En række gennemførlighedsundersøgelser og investeringer på det digitale område støttes under investeringsrammen for Vestbalkan. I februar 2022 blev der gennemført en gennemførlighedsundersøgelse vedrørende bredbåndsudvikling i Montenegro, og der blev iværksat to nye projekter, nemlig et investeringstilskud til Serbien til udrulning af bredbånd i landdistrikterne og et tilskud til teknisk bistand til Albanien med henblik på en

⁷ [Declaration for the Future of Internet](https://europa.eu/europa/en/declaration-for-the-future-of-internet), [Europas digitale fremtid i støbeskeen \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/declaration-for-the-future-of-internet).

gennemførlighedsundersøgelse om etablering af højtydende databehandling for offentlige institutioners data.

Cybersikkerhed er fortsat et vigtigt element i EIP. Der er foretaget en vurdering af regionens cybersikkerhedsbehov, og der afholdes en række arrangementer om teknisk bistand gennem TAIEX-instrumentet til opbygning af beredskab over for cyberhændelser. Der overvejes yderligere tildelinger til dette formål under Kommissionens forskellige instrumenter.

Kommissionen afsatte over 50 mio. EUR under de bilaterale programmer og flerlandeprogrammerne under IPA for 2021 til projekter vedrørende digital omstilling, hvilket forventes at mobilisere betydelige investeringer fra internationale finansielle institutioner og private kilder.

EIP-prioriteterne for transport, energi og på det digitale område støttes også af den grønne dagsorden for Vestbalkan⁸. Denne blev vedtaget sammen med EIP og godkendt af lederne på Vestbalkan i Sofiaerklæringen om den grønne dagsorden fra november 2020. Dagsordenen med fem søjler bygger på lovgivningsmæssige reformer i regionen for at bringe den i overensstemmelse med ambitionerne i den europæiske grønne pagt samt investeringer inden for affalds- og spildevandshåndtering, energiomstilling og bæredygtig transport. Gennemførelsen af dagsordenen understøttes af de første syv ud af ti flagskibe i EIP vedrørende transport, energiomstilling og affalds- og spildevandshåndtering.

I rapporteringsperioden har regionen med bistand fra Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) udarbejdet en detaljeret handlingsplan for gennemførelsen af dagsordenen, som blev godkendt af lederne på Vestbalkan på topmødet i Brdo i oktober 2021. Selv om RCC fortsat spiller en central rolle i koordineringen af regionale initiativer under den grønne dagsorden, har Kommissionen også indført et regionalt program — EU4Green — med et budget på 11 mio. EUR sammen med det østrigske miljøagentur for at hjælpe de enkelte partnere i regionen med at arbejde med deres egne strategier og reformer. Programmet blev lanceret i begyndelsen af 2022.

I investeringspakken for investeringsrammen for Vestbalkan fra februar 2022 godkendte Kommissionen finansieringen af to projekter, der var direkte forbundet med dagsordenen for spildevandsrensningsanlæggene i Podgorica og Skopje (ud over de fem energiomstillingsprojekter, der behandles nedenfor). Disse projekter kickstarter gennemførelsen af flagskib 7 i EIP om affalds- og spildevandshåndtering.

Der arbejdes i øjeblikket på at kortlægge alle planlagte og igangværende tiltag, der er relevante for den grønne dagsorden i regionen, og på at udvikle et redskab til overvågning af gennemførelsen heraf. Forberedelsen af regionale instrumenter vedrørende grøn infrastruktur og vedrørende forebyggelse af plastforurening og havaffald er også i gang. Hen imod slutningen af 2022 vil partnerne blive opfordret til at angive deres dekarboniseringsmål inden for rammerne af Energifællesskabet og efterfølgende afspejle dem i de nationale energi- og klimaplaner.

Med hensyn til finansielle forpligtelser under IPA III-programmeringen for 2021 blev der afsat i alt 165 mio. EUR til støtte for gennemførelsen af den grønne dagsorden i bilaterale projekter og flerlandeprojekter.

Støtte til den private sektor gennemføres gennem flagskib 9 i EIP med fokus på målrettet finansiering gennem en særlig garantifacilitet for SMV'er, således at de kan starte op, innovere

⁸ [SWD\(2020\) 223 final](#).

og blive konkurrencedygtige. Tilsvarende støtte ydes også til landbrugsvirksomheder i landdistrikterne gennem IPARD-instrumentet.

Skabelse af passende vilkår for udvikling og vækst i den private sektor, navnlig mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder, er kernen i den økonomiske politiske dialog med partnerne på Vestbalkan, der afholdes hvert år i forbindelse med de økonomiske reformprogrammer og de deraf følgende henstillinger om den økonomiske politik. Processen er blevet ajourført i rapporteringsperioden for bedre at afspejle EIP-prioriteterne samt udfordringerne efter covid-19-krisen og virkningerne af de seneste geopolitiske begivenheder. Den politiske dialog er også baseret på OECD's SME Policy Index-publikation finansieret af EU i 2022.

Støtten til den private sektor, der navnlig er rettet mod at fremme innovation og styrke den dobbelte grønne og digitale omstilling, ydes gennem særlige garantiordninger, der er udarbejdet i 2021/2022 som opfølgning på den økonomiske tilbagegang som følge af covid-19. Growth4All og Agriculture Risk Sharing Facility er to eksempler på sådanne garantier. Kommissionen har desuden godkendt en pakke på 40 mio. EUR vedrørende blandet finansiering af innovative projekter i den private sektor på områder som den grønne omstilling og social inklusion.

Kommissionen støtter også driften af WB6 Chambers Investment Forum for at fremme regionens økonomiske interesser i og uden for Vestbalkan. Den finansierer især det nye program for udvikling af regionale leverandører, som har til formål at lette etableringen af forbindelser/muligheder for indenlandske leverandører.

Endelig forbereder Kommissionen lanceringen af garantifaciliteten for Vestbalkan som en del af den bredere Europæiske Fond for Bæredygtig Udvikling (EFSD+). Garantien vil støtte institutioner, der yder lån til den private sektor i regionen inden for socioøkonomisk udvikling og klimaændringer. Dette instrument forventes at mobilisere op til 20 mia. EUR i investeringer i den vestlige Balkanregion for at fremme dens økonomiske udvikling.

Med hensyn til IPA-programmeringen for 2021 har Kommissionen afsat næsten 148 mio. EUR til at støtte udviklingen i den private sektor, herunder landbrugsvirksomheder på Vestbalkan.

EIP støtter også **udvikling af menneskelig kapital og innovation** i regionen, herunder unge, uddannelse og inddragelse af innovation. På ministermødet i Brdo den 8. juli 2021 godkendte ministrene og repræsentanterne for beskæftigelse og sociale anliggender en erklæring, der forpligter deres økonomier til at overholde principperne i den europæiske søjle for sociale rettigheder og til at gennemføre flagskibet vedrørende ungdomsgaranti i EIP. På topmødet mellem EU og Vestbalkan i oktober 2021 blev der lanceret en omfattende dagsorden for Vestbalkan om innovation, forskning, uddannelse, kultur, ungdom og sport, og på ledernes møde i juni 2022 blev der gjort status over forskellige tiltag rettet mod unge.

Ungdomsgarantien er blevet gennemført i EU siden 2014 og er blevet styrket siden 2020. Som EIP-flagskib er ungdomsgarantien på Vestbalkan en aktiveringsordning, der skal sikre, at unge på Vestbalkan modtager et kvalitetstilbud om beskæftigelse, videreuddannelse, en lærlingeuddannelse eller et praktikophold inden for en vis periode, efter at de er blevet arbejdsløse eller har forladt det formelle uddannelsessystem. Ordningen omfatter en bred vifte af interessenter, herunder ungdomsorganisationer og arbejdsmarkedets parter. Kommissionen har oprettet en facilitet for teknisk bistand i samarbejde med Den Internationale Arbejdsorganisation og Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut for at støtte partnerne på Vestbalkan i disse

bestræbelser. Ungdomsgarantien har potentiale til at fremme en reform af de offentlige arbejdsformidlinger i Vestbalkans økonomier og mindske den hjerneflugten fra regionen. Det kræver reformer og kapacitetsopbygning på en række områder såsom uddannelse og erhvervsuddannelse, beskæftigelse, arbejdsformidling og social beskyttelse. Alle partnerne på Vestbalkan med undtagelse af Bosnien-Hercegovina (hvor arbejdet er i gang) har etableret koordineringsmekanismer for ungdomsgarantien og er i færd med at udarbejde detaljerede gennemførelsesplaner, og nogle er allerede begyndt at iværksætte dem.

På uddannelses- og kulturområdet foretages der i øjeblikket detaljerede diagnoser i uddannelsessektoren, to lande (Serbien og Nordmakedonien) er tilknyttet Erasmus+, og for de resterende partners vedkommende er associeringsprocessen er i gang. Regionen er nu også fuldt ud associeret med programmet Et Kreativt Europa, selv om der skal ske en tilpasning til direktivet om audiovisuelle medietjenester. 2022 er udpeget som det europæiske ungdomsår, Vestbalkan inddrages i forskellige EU-arrangementer og -initiativer, og Tirana er kommet i centrum som europæisk ungdomshovedstad 2022.

Med hensyn til den sociale dagsorden er der gennemført en grundig situationsanalyse af den sociale beskyttelse i regionen, og konklusionerne indgår i de politiske retningslinjer for de økonomiske programmer og reformprogrammer. EU's socialøkonomiske handlingsplan fra 2021 er ved at blive tilpasset som et parallelt initiativ, der også skal iværksættes på Vestbalkan. Fem af partnerne i regionen (alle undtagen Kosovo) har også vedtaget nye romastrategier og -handlingsplaner for at tilpasse sig EU-rammen for 2020-2030. Fra 2022 vil SOCIEUX+, en facilitet for teknisk bistand med særlig fokus på beskæftigelse og social beskyttelse, være til rådighed for Vestbalkan. Den vil støtte offentlige institutioner på nationalt, regionalt og lokalt plan og styrke den institutionelle og individuelle kapacitet gennem dialog med ligestillede institutioner i EU's medlemsstater.

EU's bistand på dette område omfatter også et tæt samarbejde med Vestbalkan om sundhed, navnlig i forbindelse med covid-19-pandemien og donation af vacciner (ca. 6.5 mio. doser doneret eller videresolgt af EU's medlemsstater til regionen) og øget støtte fra Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (ECDC). Regionen er fortsat tæt inddraget i arbejdet i EU's Udvalg for Sundhedssikkerhed og ECDC og har adgang til fælles indkøb af lægemidler og medicinsk udstyr. EU finansierer et projekt om modstandsdygtighed over for sundhedskriser i det vestlige Balkan, der gennemføres med bistand fra Verdenssundhedsorganisationen, og der er vedtaget et nyt investeringsprojekt under investeringsrammen for Vestbalkan vedrørende udvidelse af universitetets børnehospital i Beograd.

Innovationsdagsordenens vigtigste gennemførelsesinstrument er Horisont Europa-programmet, som alle seks partnere på Vestbalkan nu er associeret med. Regionen har også adgang til faciliteten for FTU-politik og opfordres aktivt til at deltage i EU's forskningsinitiativer såsom COST og EUREKA. Serbien og Montenegro har nu vedtaget strategier for intelligent specialisering, og de øvrige partnere modtager teknisk bistand fra EU til at færdiggøre dem (Nordmakedonien) eller udvikle dem (Albanien, Kosovo og Bosnien-Hercegovina). Fonden for Økonomisk Udvikling og Innovation på Vestbalkan har indtil videre ydet teknisk bistand til op til 50 projekter under proof of concept-ordningen, og en ny indkaldelse af interessetilkendegivelser er i øjeblikket ved at blive evalueret.

Endelig agter EU at inddrage Vestbalkan fuldt ud i initiativet om et nyt europæisk Bauhaus og fremme innovation, bæredygtighed, inklusion og æstetik i infrastrukturprojekter og andre projekter, navnlig i forbindelse med gennemførelsen af den grønne dagsorden. Hensigten er at udvide den årlige Bauhaus-pris under initiativet til at omfatte Vestbalkan fra 2023.

IPA-forpligtelserne for 2021 under bilaterale programmer og flerlandeprogrammer inden for udvikling af menneskelig kapital og innovation beløber sig til 62 mio. EUR.

Disse seks prioriteter understøttes — og deres virkning forstærkes — af regionens tilsagn (og EU's støtte) om at etablere et **fælles regionalt marked** på Vestbalkan⁹ baseret på de fire frie bevægeligheder. Alle parter skal spille en konstruktiv rolle med hensyn til at fremme initiativet vedrørende det regionale marked. Den økonomiske plans og investeringsplanens succes er også betinget af, at alle partnere gør fremskridt med indførelsen af bedste praksis på **retsstatsområdet og inden for forvaltning af de offentlige finanser og investeringer** og med hensyn til at fremme en professionel og effektiv **offentlig forvaltning**. Fremskridt med hensyn til begge disse aspekter behandles i de respektive afsnit i denne meddelelse.

⁹ Sofiaerklæringen af 6. november 2020.

Bilag 3
STATISTISKE DATA (pr. 1.9.2022)

Demografi	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Samlet befolkning (1 000 indb.)		622 s	622 s	2 077 s	2 076 s	2 862 s	2 846 s	6 964 s	6 927 s	82 004 bs	83 155 s	3 492 ps	:	1 796 s	1 782 s	446 559 bs	447 485 s
Andel af den samlede befolkning i alderen 15-64 (%)		66,9 s	66,5 s	69,6 s	69,3 s	68,7 s	68,4 s	65,3 s	64,8 s	67,8 s	67,8 s	:	:	67,1 s	67,1 s	64,6 bep	64,3 ep
Bruttototal for naturlige befolkningsændringer (pr. 1 000 indbyggere)		1,0	-0,3	-0,3	-3,2	2,3	0,2	-5,3	-8,0	9,1 be	:	:	:	6,9	:	-1,1 bep	-2,5 ep
Forventet levetid ved fødslen, mænd (år)		74,0	73,2	74,7	72,2	77,6	75,2	73,4	71,6	76,4	:	:	:	:	:	78,5 bep	77,5 ep
Forventet levetid ved fødslen, kvinder (år)		79,5	78,8	78,6	76,7	80,7	79,6	78,6	77,5	81,8	:	:	:	:	:	84,0 bep	83,2 ep

Arbejdsmarked	Bemærkning	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Erhvervsfrekvens for personer i alderen 20-64: Andel af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)																	
I alt	1)	71,8	67,2	71,5	70,5	75,9 ew	75,3 ew	72,9	72,5	62,2	58,7	59,0 w	62,3 bw	45,2 w	42,9 w	78,2	77,6
Mænd	1)	79,2	74,6	83,4	82,5	84,4 ew	83,9 ew	80,1	79,9	83,3	79,8	71,3 w	75,4 bw	67,3 w	63,0 w	84,2	83,6
Kvinder	1)	64,4	59,9	59,3	58,2	67,6 ew	66,9 ew	65,6	65,2	41,1	37,5	46,9 w	49,1 bw	23,2 w	23,1 w	72,2	71,7
Beskæftigelsesfrekvens i aldersgruppen 20-64 (% af den samlede befolkning)																	
I alt	1)	60,8	55,2	59,2	59,1	67,1 ew	66,3 ew	65,2	65,9	53,8	51,0	49,7 w	52,5 bw	34,2 w	32,3 w	73,1	72,2
Mænd	1)	67,5	61,7	69,7	68,9	74,7 ew	74,0 ew	72,1	72,9	73,2	70,1	61,6 w	64,9 bw	53,0 w	48,8 w	78,9	78,0
Kvinder	1)	54,2	48,8	48,4	49,0	59,7 ew	58,8 ew	58,2	58,9	34,4	32,0	38,0 w	40,0 bw	15,6 w	16,0 w	67,2	66,5
Personer i alderen 15-24 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, % af befolkningen i denne aldersgruppe	1)	17,3	21,1	18,1	19,6	25,5 w	26,6 w	15,3	15,9	26,0	28,3	21,0 w	21,6 w	32,7 w	33,6 w	10,1	11,1

Arbejdsmarkedet (fortsat)	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Personer i alderen 15-29 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, % af befolkningen i denne aldersgruppe	1)	21,3	26,6	24,5	26,2	26,6 w	27,9 w	19,0	20,0	29,5	32,0	25,0 w	25,9 w	39,9 w	40,4 w	12,6	13,8
Beskæftigelse fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)	1)	7,1 s	7,5 s	13,9 s	12,0 s	36,4 ew	36,1 ew	15,6 s	14,6 s	18,1 s	17,6 s	18,0 w	12,0 bw	5,2 w	4,8 w	4,3 s	4,3 s
Industri (%)	1)	9,5 s	10,1 s	24,1 s	23,9 s	13,1 ew	13,4 ew	22,6 s	22,6 s	19,8 s	20,5 s	23,8 w	33,4 bw	15,1 w	16,3 w	18,1 s	18,2 s
Byggesektor (%)	1)	9,9 s	8,3 s	7,0 s	6,9 s	7,0 ew	7,0 ew	4,8 s	5,4 s	5,5 s	5,7 s	7,9 w	9,4 bw	12,6 w	11,1 w	6,7 s	6,6 s
Tjenesteydelser (%)	1)	73,1 s	73,5 s	55,0 s	57,1 s	43,5 ew	43,5 ew	56,9 s	57,5 s	56,6 s	56,2 s	50,3 w	45,3 bw	67,1 w	67,9 w	70,1 s	70,1 s
Personer ansat i den offentlige sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	2) 3) 4) 1)	29,3 w	30,5 w	23,2 w	24,4 w	15,3 ew	15,5 ew	26,6 w	26,4 w	16,8 w	17,7 w	17,2 w	19,1 bw	27,6 w	28,7 w	:	:
Personer ansat i den private sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	5) 4) 1)	66,5 w	65,6 w	76,8 w	75,6 w	84,7 ew	84,5 ew	73,4 w	73,6 w	83,2 w	82,3 w	82,8 w	80,9 bw	72,4 w	71,3 w	:	:
Arbejdsløshed (% af den samlede arbejdsstyrke)																	
I alt	1)	15,2	17,9	17,3	16,4	11,5 ew	11,8 ew	10,5	9,1	13,7	13,2	15,9 w	15,9 bw	25,5 w	25,8 w	6,7	7,1
Mænd	1)	14,7	17,5	16,5	16,7	11,6 ew	11,6 ew	10,0	8,8	12,4	12,4	13,8 w	14,2 bw	22,4 w	23,4 w	6,4	6,8
Kvinder	1)	15,7	18,4	18,4	15,9	11,4 ew	12,0 ew	11,2	9,5	16,5	14,9	19,0 w	18,6 bw	34,4 w	32,2 w	7,1	7,4
Unge i alderen 15-24	1)	25,2	36,0	35,6	35,7	27,2 ew	26,5 ew	27,5	26,6	25,2	25,1	33,8 w	36,6 bw	49,4 w	49,1 w	15,1	16,8
Langtidsledige (>12 måneder)	1)	12,0	13,4	12,4	12,4	7,3 ew	7,0 ew	5,5	4,5	3,2	3,3	12,1 w	11,9 bw	16,2 w	18,4 w	2,7	2,5
Gennemsnitlig nominal månedlig løn (EUR)	6) 7) 8) 9)	515 sw	524 sw	410 sw	441 sw	430 sew	434 sew	645 sw	706 sw	427 sw	384 sw	471 sw	489 sw	477 sw	466 sw	:	:

Uddannelse	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt: procentdel af befolkningen i alderen 18-24, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin og ikke er i gang med yderligere uddannelse (%)	1)	5,0	3,6	7,1	5,7	16,3 w	15,6 w	6,6	5,6	28,7	26,7	3,8 w	4,7 w	8,2 w	7,8 w	10,2	9,9
Offentlige udgifter til uddannelse i forhold til BNP (%)		:	:	:	:	3,3 psw	3,3 sw	3,6 sw	3,5 sw	4,4	4,0 sw	4,0 sw	:	4,6 sw	4,6 sw	4,7 d	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, i alt	1)	4,8	:	8,1	6,1	:	:	7,5	6,4	38,0	34,4	:	5,8 bw	8,6 w	10,2 w	16,5	15,7
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, mænd	1)	:	:	6,4	5,9	:	:	7,3	6,0	39,5	36,7	:	5,8 bw	7,7 w	9,1 w	19,0	18,5
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, kvinder	1)	:	:	9,9	6,2	:	:	7,6	6,8	36,6	32,2	:	5,9 bw	9,6 w	11,5 w	13,8	12,9
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundæruddannelse på andet trin eller en postsekundær ikke-tertiæruddannelse, i alt	1)	82,4	83,3	83,7	85,2	:	:	85,9	85,4	39,8	43,1	87,3 w	84,2 bw	78,9 w	78,8 w	66,6	66,8
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundæruddannelse på andet trin eller en postsekundær ikke-tertiæruddannelse, mænd	1)	85,3	85,7	87,6	89,0	:	:	88,1	87,5	41,7	45,3	89,9 w	86,1 bw	83,3 w	83,1 w	67,3	67,5
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundæruddannelse på andet trin eller en postsekundær ikke-tertiæruddannelse, kvinder	1)	79,3	80,6	79,4	81,1	:	:	83,7	83,2	37,9	40,8	84,1 w	82,3 bw	73,9 w	73,8 w	65,8	66,0
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en terciæruddannelse, i alt	1)	36,8	38,4	35,7	39,7	31,3 ew	33,2 ew	33,5	33,0	31,4	33,1	22,5 w	28,4 bw	24,5 w	29,1 w	40,3	41,1

Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en tertiæruddannelse, mænd	1)	35,4	35,1	32,1	34,3	27,1 ew	26,7 ew	26,9	27,1	32,7	33,9	17,3 w	23,2 bw	22,5 w	28,1 w	35,1	36,0
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en tertiæruddannelse, kvinder	1)	38,1	41,7	39,4	45,3	36,6 ew	40,0 ew	40,4	39,1	30,0	32,2	28,6 w	34,0 bw	26,8 w	30,3 w	45,6	46,2

Nationalregnskaber	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Bruttonationalprodukt																	
I løbende priser (mio. EUR)		4 951	4 186	11 262	10 635 p	13 754	13 283 p	46 005	46 796	679 132	626 576	18 046	17 514	7 056	6 772	14 016 454	13 411 849
Pr. indbygger (EUR)		7 960	6 740	5 422 sw	5 122 psw	4 820	4 680 p	6 620	6 780	8 220	7 510	5 168 ps	:	3 930 s	3 800 s	31 300	29 920
I købekraftsstandarder (KKS) pr. indbygger		15 696	13 356	:	:	9 524	9 109 p	12 805	12 758	18 466	18 406	10 400	10 100	:	:	31 302	29 921
I købekraftsstandarder (KKS) pr. indbygger, i forhold til EU-gennemsnittet (EU-27 = 100)		50,1	44,6	38,1	:	30,4	30,4	40,9	42,6	59,0	61,5	32,5 s	33,0 s	:	:	100	100
Reel årlig ændring (mængde) sammenlignet med det foregående år (%)		4,1	-15,3	3,9	-6,1 p	2,1	-3,5 p	4,3	-0,9	0,9	1,8	2,8	-3,1	4,8	-5,3	1,8	-5,9
Bruttoværditilvækst fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)		7,9	9,1	9,4	9,8 p	21,0	22,0 p	7,2	7,6	7,1	7,5	6,6	7,0	9,0	8,9	1,8	1,8
Industri (%)		11,9	13,5	20,8	19,7 p	13,8	12,6 p	24,0	23,4	24,2	25,6	23,1	23,0	23,4	24,1	19,9	19,5
Byggesektor (%)		7,9	7,3	6,5	6,2 p	9,8	10,3 p	6,9	6,5	6,0	5,9	5,0	5,4	10,1	9,3	5,4	5,6
Tjenesteydelser (%)		72,2 s	70,0 s	63,4 s	64,1 ps	55,4 s	55,2 ps	61,9 s	62,4 s	62,8 s	60,9 s	65,3 s	64,5 s	57,5 s	57,7 s	72,9 s	73,0 s

Betalingsbalance	Bemærkning	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående), netto (mio. EUR)	27)	345,0 s	467,5 w	363,3 w	154,7 w	1 037,1 s	893,6 w	3 551,1 w	2 938,5 w	5 639,8 s	4 009,8 s	277,8 w	296,8 w	188,4 w	286,6 w	-51 947,3 s	77 731,3 s
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående), netto (% af BNP)	27)	6,97 s	11,17 sw	3,23 s	1,44 sw	7,54 s	6,84 sw	7,72 s	6,28 sw	0,83 s	0,64 s	1,54 sw	1,70 sw	2,67 s	4,23 sw	-0,37 s	0,58 s
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i forhold til EU-27 (mio. EUR)	15) 28) 29)	40,0 s	92,9 w	193,0 s	11,0 w	610,3 s	507,0 w	2 186,0 s	1 932,4 w	-289,2 s	-12,3 w	135,4 w	207,7 w	152,5 s	135,6 w	22 301,9 s	-117 798,9 s
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i forhold til EU-27 (% af BNP)	30) 29)	0,81 s	2,22 sw	1,71 s	0,10 sw	4,44 s	3,88 sw	4,75 s	4,13 sw	-0,04 s	0,00 sw	0,75 sw	1,19 sw	2,16 s	2,00 sw	0,16 s	-0,88 s
Overførsler i % af BNP		4,83 s	6,26 s	1,74 s	2,66 ps	5,11 s	5,07 ps	5,83 s	4,81 s	0,02 s	0,02 s	8,54 s	7,36 s	12,07 s	14,47 s	0,15 s	0,14 s

Udenrigshandel med varer	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Andel af eksporten til EU-27-lande i værdi af den samlede eksport (%)		37,0 s	37,7 s	78,5 s	77,5 s	76,4 s	74,7 s	66,3 s	66,2 s	42,2 s	41,1 s	72,3 s	72,4 s	33,2 s	34,5 s	:	:
Andel af importen fra EU-27-lande i værdi af den samlede import (%)		47,0 s	44,2 s	50,8 s	46,3 s	57,7 s	57,9 s	54,7 s	55,7 s	31,6 s	33,1 s	61,1 s	60,8 s	49,1 s	45,8 s	:	:
Handelsbalance (i mio. EUR)		-2 185	-1 739	-2 040	-1 818	-2 843	-2 670	-5 356	-4 981	-27 836	-42 293	-4 093	-3 254	-3 114	-2 822	191,129	215,751
International handel med varer og tjenesteydelser i forhold til BNP																	
Import (% af BNP)		65,0	61,0	76,2	71,9 p	45,0	37,2 p	60,9	56,5	30,0	32,5	55,2	48,5	56,4	53,9	45,9	42,9
Eksport (% af BNP)		43,8	26,0	62,4	58,9 p	31,3	22,7 p	51,0	48,2	32,6	28,7	40,6	34,5	29,3	21,7	49,3	46,6
Offentlige finanser	Bemærkning	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Offentlige overskud (+)/Underskud (-) (%)		-2,0 w	-10,7 ew	-2,0 w	-8,1 w	-1,9 w	-6,8 w	-0,2 ew	-8,0 w	-4,4 w	-4,7 w	1,9 w	-5,3 w	-0,5 w	-5,2 w	-0,6	-6,8
Offentlig gæld (%)	10)	76,5 w	103,1 w	40,7 w	51,2 w	63,3 w	72,7 w	52,9 ew	57,7 w	32,7 w	39,8 w	32,7 w	36,6 w	17,5 w	21,8 w	77,5	90,0

Finansielle indikatorer	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Årlig ændring i forbrugerpriser (%)	11)	0,5 w	-0,8 w	0,7 d	1,2 d	1,7 w	2,2 w	1,9 d	1,8 d	15,2 d	12,3 d	0,6 w	-1,1 w	2,7 w	0,2 w	1,4	0,7
**Privat gæld, konsolideret, i forhold til BNP (%)	12) 13)	:	:	:	:	:	:	:	:	3,3 w	10,3 w	3,8 w	-1,2 w	:	:	:	:
Samlet udlandsgæld, i forhold til BNP (%)	14) 15) 16)	169,0 sw	224,1 sw	72,4 s	80,3 ps	59,9 s	64,3 ps	61,4 sw	65,8 sw	54,8 sw	60,5 sw	63,6 sw	64,9 sw	31,2 sw	37,2 sw	:	:
Samlet gæld i udenlandsk valuta, i forhold til BNP (%)	17)	15 w	17 w	:	:	60 w	66 w	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Rente for udlån (et år), pr. år (%)	18) 19) 20) 21) 22)	6,01 w	5,84 w	2,75 w	2,00 w	6,27 w	6,10 w	3,50 w	1,90 w	15,84 w	16,46 w	3,29 w	3,05 w	6,51 w	6,21 w	:	:
Rente for indlån (et år), pr. år (%)	18) 19) 23) 24) 25) 26)	0,40 w	0,40 w	0,15 w	0,15 w	0,49 w	0,40 w	1,00 w	0,10 w	14,56 w	13,51 w	0,06 w	0,07 w	1,46 w	1,49 w	:	:
Værdi af reserveaktiver (inklusive guld) (mio. EUR)	19) 15) 16)	1 366,8 w	1 738,5 w	3 262,6 w	3 359,9 w	3 359,6 w	3 942,4 w	13 378,5 w	13 491,7 w	94 413,6 w	81 664,3 w	6 441,1 w	7 091,0 w	863,7 w	900,8 w	:	:
Internationale reserver — ækvivalens i importmåned	19) 15) 16)	5,1 sw	8,2 sw	4,6 sw	5,3 sw	6,5 sw	9,6 sw	5,7 sw	6,1 sw	5,6 sw	4,9 sw	7,8 sw	10,0 sw	2,6 sw	3,0 sw	:	:

Erhvervsliv	Bemærkning	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-27	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Industriproduktionsindeks (2015 = 100)	31)	106,7	105,6	113,2	102,4	95,5 w	89,5 w	111,3	111,0	113,6	115,4	103,5	96,7	:	:	106,2	98,5
Infrastruktur	Bemærkning	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Jernbanenettets tæthed (strækninger i drift pr. 1 000 km ²)	32) 33)	18,0 s	:	26,9 s	26,9 s	5,9 sw	7,8 sw	48,5 sw	43,2 sw	13,3 s	13,3 s	19,9 sw	19,9 sw	30,5 sw	30,5 sw	:	:
Motorvejsnet (kilometer)		z	z	335	335	z	22	928 w	928	3 060	3 523	208	218	137 w	137 w	:	:
Energi	Bemærkning	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Nettoenergiimport i forhold til BNP		4 s	3 s	7 s	5 ps	2 s	2 ps	5 s	3 s	1 s	1 s	5 s	3 s	6 s	4 s	2,6 s	1,6 s

Kilde: Eurostat og de statistiske myndigheder på Vestbalkan og i Tyrkiet

: = foreligger ikke

b = brud i serie

d = definition er forskellig

e = anslået værdi

p = foreløbig

s = skøn fra Eurostat

w = data, der leveres af og under den nationale statistikmyndigheds ansvar, og som offentliggøres "som de foreligger" og uden garanti med hensyn til deres kvalitet og overholdelse af EU's statistiske metodologi

z = ikke relevant og derfor lig med 0

* = Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med UNSCR 1244/1999 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

Fodnoter:

- 1) Bosnien-Hercegovina: Siden januar 2020 er arbejdsstyrkeundersøgelsen i Bosnien-Hercegovina blevet løbende gennemført i løbet af året med kvartalsvis offentliggørelse af data. Fra 2020 gennemføres der også en procedure for vægtkalibrering på grundlag af befolkningsskøn fordelt på femårige aldersgrupper og køn.
- 2) Montenegro: Dataene vedrører antallet af ansatte i den offentlige sektor som andel af det samlede antal beskæftigede.
- 3) Nordmakedonien: I den offentlige sektor er følgende data medtaget: Andet (blandet, kollektivt, stat, udefineret).
- 4) Bosnien-Hercegovina: Den offentlige sektor omfatter hovedafdeling O, P og Q i NACE rev. 2, mens den private sektor omfatter andre NACE-hovedafdelinger.
- 5) Montenegro: Brud i serien, da det tidligere kun var de ansatte, der besvarede dette spørgsmål; Siden 2018 har alle beskæftigede besvaret dette spørgsmål.
- 6) Albanien: Informationskilde: Generaldirektoratet for beskatning, bidragydere til sociale sikringsordninger INSTAT's beregning.
- 7) Tyrkiet: Kilde: Undersøgelse om indkomstforhold og levevilkår.
- 8) Bosnien-Hercegovina: Nettoindtjening.
- 9) Kosovo: Løndataene for 2012-2019 er blevet revideret.
- 10) Bosnien-Hercegovina: Ved årets slutning (31. december).
- 11) Bosnien-Hercegovina: Forbrugerprisinflations
- 12) Tyrkiet: Dataene omfatter gældsinstrumenter og lån.
- 13) Bosnien-Hercegovina: Data for monetære finansielle institutioner.
- 14) Serbien: Republikken Serbiens officielle udlandsgæld.
- 15) Tyrkiet: Gennemsnit af den vekselkurs, der er anvendt ved omregningen til euro.
- 16) Bosnien-Hercegovina: Baseret på IMF's betalingsbalancemanual, sjette udgave.
- 17) Albanien: Udlandsgæld (herunder udenlandske direkte investeringer).
- 18) Montenegro: Vægtet gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt.
- 19) Nordmakedonien: Ved årets slutning (31. december).
- 20) Albanien: Vægtet gennemsnitssats anvendt på nye 12-måneders lån i løbet af den pågældende måned, ved 12-måneders løbetid.
- 21) Bosnien-Hercegovina: Satser for kortfristede lån i national valuta for ikkefinansielle selskaber (vægtet gennemsnit).
- 22) Bosnien-Hercegovina: Dataene er revideret på grund af korrektion i nogle få banker.
- 23) Albanien: Indlånsrentesatserne er den vægtede gennemsnitlige sats for nye indlån godkendt i løbet af den pågældende måned, for 12 måneders løbetid.
- 24) Tyrkiet: Gennemsnit af månedsdata. Facilitet for indlån på anfordring.
- 25) Bosnien-Hercegovina: Satser for anfordringsindskud i national valuta for husholdninger (vægtet gennemsnit).
- 26) Bosnien-Hercegovina: Data for december 2018.
- 27) Bosnien-Hercegovina: Baseret på IMF's betalingsbalancemanual, Asset — Liability Approach.
- 28) Tyrkiet: Baseret på BPM6.
- 29) Bosnien-Hercegovina: Baseret på IMF's betalingsbalancemanual, sjette udgave og OECD's benchmarkdefinition af udenlandske direkte investeringer — 4. udgave.
- 30) Tyrkiet: Gennemsnit af den vekselkurs, der er anvendt ved omregningen til euro.
Baseret på BPM6.
- 31) Albanien: Aktivitet B_D
- 32) Serbien: Data pr. 31. december i året, undtagen for 2021, hvor dataene er pr. 1.1.2021.
Dataene blev taget fra Republic Geodetic Authority.
- 33) Bosnien-Hercegovina: Indvande anslås til 210 km².

Indekser ¹⁰	INDIKATORER FOR TREDJEPARTER VEDRØRENDE STATUS FOR DEMOKRATI, GOD REGERINGSFØRELSE OG RETSSTATSPRINCIPPET I KANDIDATLANDE OG POTENTIELLE KANDIDATLANDE ¹¹ .						
	Albanien	Bosnien-Hercegovina	Kosovo	Nordmakedonien	Montenegro	Serbien	Tyrkiet
Nations in Transit 2022 — Democracy Scores, Freedom House https://freedomhouse.org/countries/nations-transit/scores	Samlet antal point: 46/100 (2021: 46/100) Status: overgangsordning eller hybridordning (2021: overgangsordning eller hybridordning)	Samlet antal point: 38/100 (2021: 39/100) Status: overgangsordning eller hybridordning (2021: overgangsordning eller hybridordning)	Samlet antal point: 38/100 (2021: 36/100) Status: overgangsordning eller hybridordning (2021: overgangsordning eller hybridordning)	Samlet antal point: 47/100 (2021: 47/100) Status: overgangsordning eller hybridordning (2021: overgangsordning eller hybridordning)	Samlet antal point: 47/100 (2021: 47/100) Status: overgangsordning eller hybridordning (2021: overgangsordning eller hybridordning)	Samlet antal point: 46/100 (2021: 48/100) Status: overgangsordning eller hybridordning (2021: overgangsordning eller hybridordning)	Ikke relevant
Freedom in the World 2022 — Global Freedom Score, Freedom House https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores	Samlet antal point: 67/100 (2021: 66/100) Status: delvis frit (2021: delvis frit)	Samlet antal point: 53/100 (2021: 53/100) Status: delvis frit (2021: delvis frit)	Samlet antal point: 56/100 (2021: 54/100) Status: delvis frit (2021: delvis frit)	Samlet antal point: 67/100 (2021: 66/100) Status: delvis frit (2021: delvis frit)	Samlet antal point: 67/100 (2021: 63/100) Status: delvis frit (2021: delvis frit)	Samlet antal point: 62/100 (2021: 64/100) Status: delvis frit (2021: delvis frit)	Samlet antal point: 32/100 (2021: 32/100) Status: ikke frit (2021: ikke frit)
Democracy Index 2021 — Economist Intelligence Unit https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2021/	Samlet antal point: 6,11/10 (2020: 6,08/10) Placering: 68/167 (2020: 71/167) Type af regime: mangelfuldt demokrati (2020: mangelfuldt demokrati)	Samlet antal point: 5,04/10 (2020: 4,84/10) Placering: 95/167 (2020: 101/167) Type af regime: hybridordning (2020: hybridordning)	Ikke relevant	Samlet antal point: 6,03/10 (2020: 5,89/10) Placering: 73/167 (2020: 78/167) Type af regime: mangelfuldt demokrati (2020: hybridordning)	Samlet antal point: 6,02/10 (2020: 5,77/10) Placering: 74/167 (2020: 81/167) Type af regime: mangelfuldt demokrati (2020: hybridordning)	Samlet antal point: 6,36/10 (2020: 6,22/10) Placering: 63/167 (2020: 66/167) Type af regime: mangelfuldt demokrati (2020: mangelfuldt demokrati)	Samlet antal point: 4,35/10 (2020: 4,48/10) Placering: 103/167 (2020: 104/167) Type af regime: hybridordning (2020: hybridordning)
Det internationale pressefrihedsindeks for 2022 — Journalister uden grænser https://rsf.org/en/index	Samlet antal point: 56,41/100 (2021: 69,41/100) Placering: 103/180 (2021: 83/180)	Samlet antal point: 65,64/100 (2021: 71,66/100) Placering: 67/180 (2021: 58/180)	Samlet antal point: 67,00/100 (2021: 69,68/100) Placering: 61/180 (2021: 78/180)	Samlet antal point: 68,44/100 (2021: 68,33/100) Placering: 57/180 (2021: 90/180)	Samlet antal point: 66,54/100 (2021: 65,67/100) Placering: 63/180 (2021: 104/180)	Samlet antal point: 61,51/100 (2021: 67,97/100) Placering: 79/180 (2021: 93/180)	Samlet antal point: 41,25/100 (2021: 50,21/100) Placering: 149/180 (2021: 153/180)
Retsstatsindeks 2021 — World Justice Project https://worldjusticeproject.org/rule-of-law	Samlet antal point: 0,49/1 (2020: 0,50/1)	Samlet antal point: 0,52/1 (2020: 0,52/1)	Samlet antal point: 0,55/1	Samlet antal point: 0,53/1 (2020: 0,53/1)	Ikke relevant	Samlet antal point: 0,49/1 (2020: 0,50/1)	Samlet antal point: 0,42/1 (2020: 0,43/1)

¹⁰ Ikke alle kandidatlande og potentielle kandidatlande indgår i de ranglister og indekser for tredjeparter, der er anført i tabellen.

¹¹ Tabellen viser tredjeparters seneste placering og/eller pointtal. Yderligere henvisning til data fra den foregående vurdering vises i parentes, hvis en sådan foreligger.

law-index/global/2021	Samlet placering: 83/139 (2020: 78/128)	Samlet placering: 72/139 (2020: 64/128)	(2020: 0,54/1) Samlet placering: 60/139 (2020: 54/128)	Samlet placering: 64/139 (2020: 58/128)		Samlet placering: 81/139 (2020: 75/128)	Samlet placering: 117/139 (2020: 107/128)
Worldwide Governance Indicators 2021 — Retsstaten, Verdensbankgruppen http://info.worldbank.org/governance/wgi/	Percentilplacering: 43,75/100 (2020: 40,87/100)	Percentilplacering: 42,79/100 (2020: 42,79/100)	Percentilplacering: 43,27/100 (2020: 39,42/100)	Percentilplacering: 52,40/100 (2020: 51,92/100)	Percentilplacering: 52,88/100 (2020: 54,33/100)	Percentilplacering: 50,96/100 (2020: 51,44/100)	Percentilplacering: 36,54/100 (2020: 38,46/100)
Global governance Indicators 2021 — Forvaltningseffektivitet, Verdensbankgruppen http://info.worldbank.org/governance/wgi/	Percentilplacering: 53,37/100 (2020: 48,08/100)	Percentilplacering: 13,46/100 (2020: 12,98/100)	Percentilplacering: 42,79/100 (2020: 39,90/100)	Percentilplacering: 50,00/100 (2020: 55,29/100)	Percentilplacering: 53,85/100 (2020: 50,96/100)	Percentilplacering: 55,77/100 (2020: 52,88/100)	Percentilplacering: 49,52/100 (2020: 47,60/100)
Worldwide Governance Indicators 2021 — Bekæmpelse af korruption, Verdensbankgruppen http://info.worldbank.org/governance/wgi/	Percentilplacering: 31,73/100 (2020: 31,73/100)	Percentilplacering: 28,85/100 (2020: 28,37/100)	Percentilplacering: 44,71/100 (2020: 37,02/100)	Percentilplacering: 43,27/100 (2020: 34,62/100)	Percentilplacering: 54,33/100 (2020: 55,77/100)	Percentilplacering: 36,06/100 (2020: 38,46/100)	Percentilplacering: 40,38/100 (2020: 43,27/100)
Korruptionsindeks 2021 — Transparency International https://www.transparency.org/en/cpi/2021	Pointtal: 35/100 (2020: 36/100) Placering: 110/180 (2020: 104/180)	Pointtal: 35/100 (2020: 35/100) Placering: 110/180 (2020: 111/180)	Pointtal: 39/100 (2020: 36/100) Placering: 87/180 (2020: 104/180)	Pointtal: 39/100 (2020: 35/100) Placering: 87/180 (2020: 111/180)	Pointtal: 46/100 (2020: 45/100) Placering: 64/180 (2020: 67/180)	Pointtal: 38/100 (2020: 38/100) Placering: 96/180 (2020: 94/180)	Pointtal: 38/100 (2020: 40/100) Placering: 96/180 (2020: 86/180)

